

॥ श्रीसूर्य-नमस्कारः ॥

॥ पूर्वाङ्ग-विघ्नेश्वर-पूजा ॥

(आचम्य)

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य।

(अप उपस्पृश्य, पुष्पाक्षतान् गृहीत्वा)

तदेव लग्नं सुदिनं तदेव ताराबलं चन्द्रबलं तदेव।
विद्याबलं दैवबलं तदेव लक्ष्मीपतेरङ्घ्रियुगं स्मरामि॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा

श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं करिष्यमाणस्य कर्मणः

अविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थम् आदौ विघ्नेश्वरपूजां करिष्ये।

(अप उपस्पृश्य)

अगजानानपद्मार्कं गजाननमहर्निशम्।

अनेकदं तं भक्तानाम् एकदन्तमुपास्महे॥

अस्मिन् हरिद्राबिम्बे सुमुखं महागणपतिं ध्यायामि, आवाहयामि।

श्री-महागणपतये नमः, आसनं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, पादयोः पाद्यं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, अर्घ्यं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, आचमनीयं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, मधुपर्कं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि। स्नानानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, वस्त्रार्थमक्षतान् समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, यज्ञोपवीताभरणार्थं अक्षतान् समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, अक्षतान् समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, पुष्पमालिकां समर्पयामि। पुष्पैः पूजयामि।

॥ अर्चना ॥

१. सुमुखाय नमः

९. धूमकेतवे नमः

२. एकदन्ताय नमः

१०. गणाध्यक्षाय नमः

३. कपिलाय नमः

११. फालचन्द्राय नमः

४. गजकर्णकाय नमः

१२. गजाननाय नमः

५. लम्बोदराय नमः

१३. वक्रतुण्डाय नमः

६. विकटाय नमः

१४. शूर्पकर्णाय नमः

७. विघ्नराजाय नमः

१५. हेरम्बाय नमः

८. विनायकाय नमः

१६. स्कन्दपूर्वजाय नमः

श्री-महागणपतये नमः, नानाविधपरिमलपत्रपुष्पाणि समर्पयामि॥

श्री-महागणपतये नमः, धूपमाघ्रापयामि।

अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि।

श्री-महागणपतये नमः, () (नैवेद्यं) निवेदयामि। निवेदनान्तरम्

आचमनीयं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, ताम्बूलं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, कर्पूरनीराजनं दर्शयामि। कर्पूरनीराजनान्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

श्री-महागणपतये नमः, मन्त्रपुष्पं समर्पयामि। स्वर्णपुष्पं समर्पयामि।

अभीप्सितार्थसिद्ध्यर्थं पूजितो यः सुरैरपि।

सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः॥

गजाननं भूतगणादिसेवितं कपित्थ-जम्बूफल-सार-भक्षितम्।

उमासुतं शोकविनाशकारणं नमामि विघ्नेश्वरपादपङ्कजम्॥

अनन्तकोटिप्रदक्षिणनमस्कारान् समर्पयामि।

छत्रचामरादिसमस्तोपचारान् समर्पयामि।

वक्रतुण्डमहाकाय कोटिसूर्यसमप्रभ।

अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा॥

सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः।

लम्बोदरश्च विकटो विघ्नराजो गणाधिपः॥

धूमकेतुर्गणाध्यक्षो फालचन्द्रो गजाननः।

वक्रतुण्डः शूर्पकर्णो हेरम्भः स्कन्दपूर्वजः॥

षोडशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि।

विद्यारम्भे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा।

सङ्ग्रामे सर्वकार्येषु विघ्नस्तस्य न जायते॥

प्रार्थनाः समर्पयामि।

॥ प्रधान-पूजा — श्री-सूर्यनारायण-पूजा ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

॥ सङ्कल्पः ॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं शुभे शोभने मुहूर्ते
अद्य ब्रह्मणः द्वितीयपरार्धे श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे
कलियुगे प्रथमे पादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणे पार्श्वे
शकाब्दे अस्मिन् वर्तमाने व्यावहारिकाणां प्रभवादीनां षष्ठ्याः संवत्सराणां
मध्ये () नाम संवत्सरे उत्तरायणे / दक्षिणायने ()-ऋतौ ()
मासे शुक्लपक्षे () शुभतिथौ (इन्दु/भौम/बुध/गुरु/भृगु/स्थिर/भानु)-
वासरयुक्तायाम् () नक्षत्रयुक्तायां ()-योग ()-करण-युक्तायां
च एवं गुण-विशेषण-विशिष्टायाम् अस्याम् () शुभतिथौ अस्माकं
सहकुटुम्बानां क्षेमस्थैर्य-धैर्य-वीर्य-विजय-आयुरारोग्य-ऐश्वर्याभिवृद्ध्यर्थं
धर्मार्थकाममोक्षचतुर्विधफलपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं पुत्रपौत्राभिवृद्ध्यर्थम् इष्टकाम्यार्थसिद्धि-
मम इहजन्मनि पूर्वजन्मनि जन्मान्तरे च सम्पादितानां ज्ञानाज्ञानकृतमहा-
पातकचतुष्टय-व्यतिरिक्तानां रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां सर्वेषां पापानां
सद्यः अपनोदनद्वारा सकल-पापक्षयार्थं श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-
सूर्यनारायणप्रीत्यर्थं श्री-सूर्यनारायण-प्रसाद-सिद्ध्यर्थं श्री-सूर्यनारायण-पूजा-
पुरस्सरं तृचकल्पेन अरुणप्रश्नेन च श्री-सूर्यनमस्कारान् करिष्ये। तदङ्गं
कलशपूजां च करिष्ये।

श्रीविघ्नेश्वराय नमः यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि। (गणपति-प्रसादं शिरसा
गृहीत्वा)

॥ आसन-पूजा ॥

पृथिव्या मेरुपृष्ठ ऋषिः। सुतलं छन्दः। कूर्मो देवता॥

पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता।
त्वं च धारय मां देवि पवित्रं चासनं कुरु॥

॥ घण्टा-पूजा ॥

आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसाम्।
घण्टारवं करोम्यादौ देवताऽऽह्वानकारणम्॥

॥ कलश-पूजा ॥

कलशाय नमः दिव्यगन्धान् धारयामि।

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति।
नर्मदे सिन्धुकावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु॥

श्री-गङ्गायै नमः। श्री-यमुनायै नमः। श्री-गोदावर्यै नमः। श्री-सरस्वत्यै नमः।
श्री-नर्मदायै नमः। श्री-सिन्धवे नमः। श्री-कावेर्यै नमः।
सप्तकोटिमहातीर्थान्यावाहयामि।

(अथ कलशं स्पृष्ट्वा जपं कुर्यात्)

कलशस्य मुखे विष्णुः कण्ठे रुद्रः समाश्रितः।
मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः॥

कुक्षौ तु सागराः सर्वे सप्तद्वीपा वसुन्धरा।
ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदोऽप्यथर्वणः।
अङ्गैश्च सहिताः सर्वे कलशाम्बुसमाश्रिताः॥

सर्वे समुद्राः सरितः तीर्थानि च हृदा नदाः।
आयान्तु देवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः॥

(इति कलशजलेन सर्वोपकरणानि आत्मानं च प्रोक्ष्य।)

॥ आत्म-पूजा ॥

आत्मने नमः, दिव्यगन्धान् धारयामि।

१. आत्मने नमः	४. जीवात्मने नमः
२. अन्तरात्मने नमः	५. परमात्मने नमः
३. योगात्मने नमः	६. ज्ञानात्मने नमः

समस्तोपचारान् समर्पयामि।

देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवः सनातनः।
त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहं भावेन पूजयेत्॥

॥ पीठ-पूजा ॥

१. आधारशक्त्यै नमः	८. रत्नवेदिकायै नमः
२. मूलप्रकृत्यै नमः	९. स्वर्णस्तम्भाय नमः
३. आदिकूर्माय नमः	१०. श्वेतच्छत्राय नमः
४. आदिवराहाय नमः	११. कल्पकवृक्षाय नमः
५. अनन्ताय नमः	१२. क्षीरसमुद्राय नमः
६. पृथिव्यै नमः	१३. सितचामराभ्यां नमः
७. रत्नमण्डपाय नमः	१४. योगपीठासनाय नमः

॥ गुरु-ध्यानम् ॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः।
गुरुः साक्षात् परं ब्रह्म तस्मै श्री-गुरवे नमः॥

॥ कुम्भे वरुण-सूर्य-नारायण-पूजा ॥

ॐ। इ॒मं मे॑ वरुण॒ श्रुधी॒ हव॑म॒द्या च॑ मृ॒डय। त्वा॒मव॑स्युराच॑के॥ तत्त्वा॑
या॒मि ब्र॑ह्म॒णा व॑न्द॒मान॒स्तदा॑शास्ते॒ यज॑मानो ह॒विर्भिः॑। अहे॑ड॒मानो वरु॑णेह
बो॒ध्युरु॑श॒स॒ मा न॒ आयुः॑ प्रमो॑षीः॥

अस्मिन् कुम्भे सकल-तीर्थाधिपतिं वरुणं ध्यायामि। वरुणमावाहयामि।

वरुणाय नमः। आसनं समर्पयामि।

पाद्यं, अर्घ्यं, आचमनीयं, स्नानं, स्नानानन्तरमाचमनीयं, वस्त्रं, उपवीतं, गन्धं,
गन्धोपरि अक्षतान्, पुष्पाणि समर्पयामि।

वरुणाय नमः। प्रचेतसे नमः। सूरूपिणे नमः। अपां पतये नमः।
मकरवाहनाय नमः। जलाधिपतये नमः। पाशहस्ताय नमः। वरुणाय नमः।
नानाविधपत्रपुष्पाणि समर्पयामि॥

वरुणाय नमः समस्तोपचारान् समर्पयामि।

ॐ। आ स॒त्येन॒ रज॑सा॒ वर्त॑मानो नि॒वेश॑यन्न॒मृतं॒ मर्त्यं॑ च। हि॒र॒ण्यये॑न सवि॒ता
रथे॒नाऽदे॒वो या॑ति॒ भुव॑ना वि॒पश्य॑न्।

सूर्य सुन्दरलोकनाथममृतं वेदान्तसारं शिवं
ज्ञानं ब्रह्ममयं सुरेशममलं लोकैकचित्तं प्रभुम्।
इन्द्रादित्यनराधिपं सुरगुरुं त्रैलोक्यचूडामणिं
विष्णुब्रह्मशिवस्वरूपहृदयं वन्दे सदा भास्करम्॥

अस्मिन् कुम्भे श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायणं ध्यायामि। श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायणम् आवाहयामि।

आसनं समर्पयामि। पाद्यं समर्पयामि। अर्घ्यं समर्पयामि। आचमनीयं समर्पयामि। मधुपर्कं समर्पयामि। शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि। स्नानानन्तरं आचमनीयं समर्पयामि। वस्त्रं समर्पयामि। उपवीतं समर्पयामि। आभरणम् समर्पयामि। गन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि। अक्षतान् समर्पयामि। पुष्पाणि समर्पयामि।

॥ अर्चना ॥

१. ॐ मित्राय नमः	७. ॐ हिरण्यगर्भाय नमः
२. ॐ रवये नमः	८. ॐ मरीचये नमः
३. ॐ सूर्याय नमः	९. ॐ आदित्याय नमः
४. ॐ भानवे नमः	१०. ॐ सवित्रे नमः
५. ॐ खगाय नमः	११. ॐ अर्काय नमः
६. ॐ पूष्णे नमः	१२. ॐ भास्कराय नमः

॥ सूर्याष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

अरुणाय नमः
शरण्याय नमः
करुणारससिन्धवे नमः
असमानबलाय नमः
आर्तरक्षकाय नमः
आदित्याय नमः

आदिभूताय नमः
अखिलागमवेदिने नमः
अच्युताय नमः
अखिलज्ञाय नमः
अनन्ताय नमः
इनाय नमः

विश्वरूपाय नमः		रुग्घन्त्रे नमः	
इज्याय नमः		ऋक्षचक्रचराय नमः	
इन्द्राय नमः		ऋजुस्वभावचित्ताय नमः	४०
भानवे नमः		नित्यस्तुत्याय नमः	
इन्दिरामन्दिराप्ताय नमः		ऋकारमातृकावर्णरूपाय नमः	
वन्दनीयाय नमः		उज्ज्वलतेजसे नमः	
ईशाय नमः		ऋक्षाधिनाथमित्राय नमः	
सुप्रसन्नाय नमः	२०	पुष्कराक्षाय नमः	
सुशीलाय नमः		लुप्तदन्ताय नमः	
सुवर्चसे नमः		शान्ताय नमः	
वसुप्रदाय नमः		कान्तिदाय नमः	
वसवे नमः		घनाय नमः	
वासुदेवाय नमः		कनत्कनकभूषाय नमः	५०
उज्ज्वलाय नमः		खद्योताय नमः	
उग्ररूपाय नमः		लूनिताखिलदैत्याय नमः	
ऊर्ध्वगाय नमः		सत्यानन्दस्वरूपिणे नमः	
विवस्वते नमः		अपवर्गप्रदाय नमः	
उद्यत्किरणजालाय नमः	३०	आर्तशरण्याय नमः	
हृषीकेशाय नमः		एकाकिने नमः	
ऊर्जस्वलाय नमः		भगवते नमः	
वीराय नमः		सृष्टिस्थित्यन्तकारिणे नमः	
निर्जराय नमः		गुणात्मने नमः	
जयाय नमः		घृणिभृते नमः	६०
ऊरुद्वयाभावरूपयुक्तसारथये नमः		बृहते नमः	
ऋषिवन्द्याय नमः		ब्रह्मणे नमः	

ऐश्वर्यदाय नमः	परमात्मने नमः	
शर्वाय नमः	तरुणाय नमः	
हरिदश्वाय नमः	वरेण्याय नमः	
शौरये नमः	ग्रहाणां पतये नमः	
दशदिक्सम्प्रकाशाय नमः	भास्कराय नमः	९०
भक्तवश्याय नमः	आदिमध्यान्तरहिताय नमः	
ओजस्कराय नमः	सौख्यप्रदाय नमः	
जयिने नमः	सकलजगतां पतये नमः	
जगदानन्दहेतवे नमः	सूर्याय नमः	
जन्ममृत्युजराव्याधिवर्जिताय नमः	कवये नमः	
औच्चस्थान-समारूढ-रथस्थाय नमः	नारायणाय नमः	
असुरारये नमः	परेशाय नमः	
कमनीयकराय नमः	तेजोरूपाय नमः	
अञ्जवल्लभाय नमः	श्रीं हिरण्यगर्भाय नमः	
अन्तर्बहिः प्रकाशाय नमः	ह्रीं सम्पत्कराय नमः	१००
अचिन्त्याय नमः	ऐं इष्टार्थदाय नमः	
आत्मरूपिणे नमः	अं सुप्रसन्नाय नमः	
अच्युताय नमः	श्रीमते नमः	
अमरेशाय नमः	श्रेयसे नमः	
परस्मै ज्योतिषे नमः	सौख्यदायिने नमः	
अहस्कराय नमः	दीप्तमूर्तये नमः	
रवये नमः	निखिलागमवेद्याय नमः	
हरये नमः	नित्यानन्दाय नमः	१०८

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः नानाविध-परिमलपत्रपुष्पाणि समर्पयामि।

॥ उत्तराङ्ग-पूजा ॥

धूपमाघ्रापयामि। अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि। श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः नैवेद्यं निवेदयामि। निवेदनान्तरम् आचमनीयं समर्पयामि। श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः कर्पूरताम्बूलं समर्पयामि।

भास्कराय विद्महे महद्युतिकुराय धीमहि। तन्नो आदित्यः प्रचोदयात्।

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः समस्त-अपराध-क्षमापनार्थं कर्पूरनीराजनं दर्शयामि। कर्पूरनीरजनानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि। रक्षां धारयामि। श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः वेदोक्तमन्त्रपुष्पाञ्जलिं समर्पयामि। स्वर्णपुष्पं समर्पयामि। श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः प्रदक्षिणनमस्काराः समर्पयामि।

॥ न्यासः ॥

ओं अस्य श्रीसूर्यनमस्कार-महामन्त्रस्य, कण्वपुत्रः प्रस्कन्न ऋषिः, अनुष्टुप् छन्दः, श्रीसूर्यनारायणो देवता।

हां बीजम्, ह्रीं शक्तिः, हूं कीलकम्। श्रीसूर्यनारायण-प्रसाद-सिद्ध्यर्थे नमस्कारे विनियोगः।

हां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः।

ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः।

हूं मध्यमाभ्यां नमः।

है अनामिकाभ्यां नमः।

हौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः।

ह्रः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

हां हृदयाय नमः।

हीं शिरसे स्वाहा।

हूं शिखायै वषट्।

ह्रै कवचाय हुम्।

हौं नेत्रत्रयाय वौषट्।

ह्रः अस्त्राय फट्।

भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः॥

॥ ध्यानम् ॥

उदयगिरिमुपेतं भास्करं पद्महस्तं
सकलभुवननेत्रं नूतनरत्नोपधेयम्।
तिमिरकरिमृगेन्द्रं बोधकं पद्मिनीनां
सुरगुरुमभिवन्दे सुन्दरं विश्वरूपम्॥

लं-पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि।

हं-आकाशात्मने पुष्पाणि समर्पयामि।

यं-वाय्वात्मने धूपमाग्रापयामि।

रं-वह्न्यात्मने दीपं दर्शयामि।

वं-अमृतात्मने अमृतोपहारं निवेदयामि।

सं-सर्वात्मने सर्वोपचारान् समर्पयामि॥

॥ नमस्काराः ॥

ॐ गुणानां त्वा गुणपतिः हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्। ज्येष्ठराजं
ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद सादनम्॥

ॐ महागणपतये नमः॥

उमाकोमल-हस्ताब्ज-सम्भावित-ललाटकम्।
हिरण्यकुण्डलं वन्दे कुमारं पुष्करस्रजम्॥

ॐ श्री-वल्ली-देवसेना-समेत-सुब्रह्मण्यस्वामिने नमः॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः।
गुरुः साक्षात्परं ब्रह्म तस्मै श्री-गुरवे नमः॥

गुरवे सर्वलोकानां भिषजे भवरोगिणाम्।
निधये सर्वविद्यानां दक्षिणामूर्तये नमः॥

विनतातनयो देवः कर्मसाक्षी सुरेश्वरः।
सप्ताश्वः सप्तरज्जुश्च अरुणो मे प्रसीदतु॥

रज्जुवेत्रकशापाणिं प्रसन्नं कश्यपात्मजम्।
सर्वाभरणदीप्ताङ्गमरुणं प्रणमाम्यहम्॥

ॐ कर्मसाक्षिणे अरुणाय नमः॥

अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम्। होतां रत्न-धातमम्॥ ऋग्वेदात्मने
सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

इषेत्वोर्जे त्वा वायवः स्थो पायवः स्थ देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय
कर्मणे॥ यजुर्वेदात्मने सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

अग्न आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये। नि होता सत्सि बर्हिषि॥
सामवेदात्मने सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

शत्रो॑ दे॒वीर॒भिष्ट॑य॒ आपो॑ भवन्तु पी॒तये॑। शं यो॒र॒भिस्र॑वन्तु नः॥ अथर्ववेदात्मने
सूर्य॑नारायण-स्वामिने नमः॥

(तैत्तिरीयारण्यके प्रश्नः - १० (महानारायणोपनिषत्))

घृ॒णिः सूर्य॑ आ॒दि॒त्यो न प्रभा॑ वा॒त्यक्ष॑रम्। मधु॑ क्षरन्ति॒ तद्र॑सम्। स॒त्यं वै
तद्र॑स॒मापो॒ ज्योती॑र॒सोऽमृतं॑ ब्रह्म॒ भूर्भुवः॑ सु॒व॒रोम्॥ श्री-छा॒या-सुव॑र्च॒लाम्बा-
समेत॑-श्री-सूर्य॑नारायण-स्वामिने नमः॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः १/प्रश्नः - ४)

त॒र॒णिर्वि॑श्वद॑र्शतो॒ ज्योति॑ष्कृद॑सि सूर्य॑। वि॒श्व॒मा भा॑सि रोच॒नम्॥
उ॒प॒या॒मगृ॑हीतोऽसि॒ सूर्या॑य त्वा॒ भ्राज॑स्वत ए॒ष ते॒ योनिः॑ सूर्या॑य त्वा॒
भ्राज॑स्वते॥ ३२॥ श्री-छा॒या-सुव॑र्च॒लाम्बा-समेत॑-श्री-सूर्य॑नारायण-स्वामिने
नमः॥

ॐ हाम्। उ॒द्यन्न॑द्य मि॒त्रम॑हः। मि॒त्राय॑ नमः॥

ॐ हीम्। आ॒रोह॑न्नुत्त॑रां दि॒वम्। रव॑ये नमः॥

ॐ हूम्। हृ॒द्रो॒गं मम॑ सूर्य॑। सूर्या॑य नमः॥

ॐ हैम्। ह॒रि॒माणं॑ च नाशय। भान॑वे नमः॥

ॐ हौम्। शु॒कैषु॑ मे ह॒रि॒माणम्। खगा॑य नमः॥

ॐ हः। रो॒प॒णाका॑सु दध्म॑सि॥ पू॒ष्णे नमः॥

ॐ हाम्। अथो॑ ह॒रि॒द्र॒वेषु॑ मे। हिर॑ण्यग॒र्भाय॑ नमः॥

ॐ हीम्। ह॒रि॒माणं॑ नि दध्म॑सि। मरी॑चये नमः॥

ॐ हूम्। उद॑गा॒द्यमा॑दि॒त्यः। आ॒दि॒त्याय॑ नमः॥

ॐ हैम्। वि॒श्वेन॑ स॒हसा॑ स॒ह। स॒वि॒त्रे नमः॥

ॐ हौम्। द्विषन्तं मम रन्ध्यन्। अर्काय नमः॥

ॐ हः। मो अहं द्विषतो रंधम्। भास्कराय नमः॥

ॐ हां हीम्। उद्यन्नद्य मित्रमहः। आरोहन्नुत्तरां दिवम्। मित्र-रविभ्यां नमः॥

ॐ हूं हैम्। हृद्रोगं मम सूर्य। हरिमाणं च नाशय। सूर्य-भानुभ्यां नमः॥

ॐ हौं हः। शुकैषु मे हरिमाणम्। रोपणाकासु दध्मसि॥ खग-पूषभ्यां नमः॥

ॐ हां हीम्। अथो हारिद्रवेषु मे। हरिमाणं नि दध्मसि। हिरण्यगर्भ-मरीचिभ्यां नमः॥

ॐ हूं हैम्। उदंगादयमादित्यः। विश्वेन सहसा सह। आदित्य-सवितृभ्यां नमः॥

ॐ हौं हः। द्विषन्तं मम रन्ध्यन्। मो अहं द्विषतो रंधम्। अर्क-भास्कराभ्यां नमः॥

ॐ हां हीं हूं हैम्। उद्यन्नद्य मित्रमहः। आरोहन्नुत्तरां दिवम्। हृद्रोगं मम सूर्य। हरिमाणं च नाशय। मित्र-रवि-सूर्य-भानुभ्यो नमः॥

ॐ हौं हः। हां हीम्। शुकैषु मे हरिमाणम्। रोपणाकासु दध्मसि॥ अथो हारिद्रवेषु मे। हरिमाणं नि दध्मसि। खग-पूष-हिरण्यगर्भ-मरीचिभ्यो नमः॥

ॐ हूं हैं हौं हः। उदंगादयमादित्यः। विश्वेन सहसा सह। द्विषन्तं मम रन्ध्यन्। मो अहं द्विषतो रंधम्। आदित्य-सवित्रर्क-भास्करेभ्यो नमः॥

ॐ हां हीं हूं हैं हौं हः। उद्यन्नद्य मित्रमहः। आरोहन्नुत्तरां दिवम्। हृद्रोगं मम सूर्य। हरिमाणं च नाशय। शुकैषु मे हरिमाणम्। रोपणाकासु दध्मसि॥ मित्र-रवि-सूर्य-भानु-खग-पूषभ्यो नमः॥

ॐ हां हीं हूं हैं हौं हः। अथो हारिद्रवेषु मे। हरिमाणं नि दध्मसि।

उदगादयमादित्यः। विश्वेन सहसा सह। द्विषन्तं मम रन्धयन्। मो अहं
द्विषतो रंधम्। हिरण्यगर्भ-मरीच्यादित्य-सवित्रर्क-भास्करेभ्यो नमः॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - ३/प्रश्नः - ७/अनुवाकः - ६/ पञ्चादयः ७६-७७)

ॐ हां हीं हूं हैं हौं हः। ॐ हां हीं हूं हैं हौं हः। उद्यन्नद्य मित्रमहः।
आरोहन्नुत्तरां दिवम्। हृद्रोगं मम सूर्य। हरिमाणं च नाशय। शुकैषु मे
हरिमाणम्। रोपणाकासु दध्मसि॥ अथो हारिद्रवेषु मे। हरिमाणं नि
दध्मसि। उदगादयमादित्यः। विश्वेन सहसा सह। द्विषन्तं मम रन्धयन्। मो
अहं द्विषतो रंधम्। मित्र-रवि-सूर्य-भानु-खग-पूष-हिरण्यगर्भ-मरीच्यादित्य-
सवित्रर्क-भास्करेभ्यो नमः॥

॥ आदित्यमण्डले परब्रह्मोपासनम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यके प्रश्नः - १० (महानारयणोपनिषत्))

आदित्यो वा एष एतन्मण्डलं तपति तत्र ता ऋचस्तदृचा मण्डलं स
ऋचां लोकोऽथ य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिर्दीप्यते तानि सामानि स साम्नां
मण्डलं स साम्नां लोकोऽथ य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिषि पुरुषस्तानि
यजूंषि स यजुषा मण्डलं स यजुषां लोकः सैषा त्रय्येव विद्या तपति
य एषोऽन्तरादित्ये हिंरन्मयः पुरुषः॥ ३१॥ श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-
सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

॥ आदित्यपुरुषस्य सर्वात्मकत्वप्रदर्शनम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यके प्रश्नः - १० (महानारयणोपनिषत्))

आदित्यो वै तेज ओजो बलं यशश्चक्षुः श्रोत्रमात्मा मनो मन्युर्मनुर्मृत्युः सत्यो
मित्रो वायुराकाशः प्राणो लोकपालः कः किं कं तत्सत्यमन्नमृतौ जीवो
विश्वः कतमः स्वयम्भु ब्रह्मतदमृत एष पुरुष एष भूतानामधिपतिर्ब्रह्मणः
सायुज्यं सलोकतामाप्नोत्येतासामेव देवतानां सायुज्यं सार्ष्टितां

समानलोकतामाप्नोति य एवं वेदैत्युपनिषत्॥३२॥ श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-
समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

॥ अरुणप्रश्नः ॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टु-
वाꣳसंस्तूयामि। व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः।
स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो
बृहस्पतिर्दधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टु-
वाꣳसंस्तूयामि। व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः।
स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो
बृहस्पतिर्दधातु। आपमापामपः सर्वाः। अस्मादस्मादितोऽमुतः॥१॥

अग्निर्वायुश्च सूर्यश्च। सह सञ्चस्करद्धिया। वाय्वश्चा रश्मिपतयः।
मरीच्यात्मानो अद्रुहः। देवीर्भुवनसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत। महानाग्नीर्महा-
मानाः। महसो महसः स्वः। देवीः पर्जन्यसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत॥२॥

अपाश्र्युष्णिमपा रक्षः। अपाश्र्युष्णिमपा रघम। अपाघ्नमपं चावर्तिम।
अपदेवीरितो हित। वज्रं देवीरजीताश्च। भुवनं देवसूवरीः। आदित्यानदितिं
देवीम्। योनिर्नोर्ध्वमुदीपत। शिवा नः शन्तमा भवन्तु। दिव्या आप ओषधयः।
सुमृडीका सरस्वति। मा ते व्योम सन्दृशि॥३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

स्मृतिः प्रत्यक्षमैतिह्यम्। अनुमानश्चतुष्टयम्। एतैरादित्यमण्डलम्। सर्वैरेव विधास्यते। सूर्यो मरीचिमादत्ते। सर्वस्माद्भुवनादधि। तस्याः पाकविशेषेण। स्मृतं कालविशेषणम्। नदीव प्रभवात्काचित्। अक्षय्याथ्स्यन्दते यथा॥४॥

तां नद्योऽभि संमायन्ति। सौरुः सती न निर्वर्तते। एवं नानासमुत्थानाः। कालाः संवत्सरः श्रिताः। अणुशश्च महशश्च। सर्वे समवयत्रितम्। सतैः सर्वैः संमाविष्टः। ऊरुः संन निर्वर्तते। अधिसंवत्सरं विद्यात्। तदेवं लक्षणे॥५॥

अणुभिश्च महद्भिश्च। समारूढः प्रदृश्यते। संवत्सरः प्रत्यक्षेण। नाधिसत्वः प्रदृश्यते। पटरो विक्लिधः पिङ्गः। एतद्वरुणलक्षणम्। यत्रैतदुपदृश्यते। सहस्रं तत्र नीयते। एकः हि शिरो नाना मुखे। कृत्स्नं तद्वतुलक्षणम्॥६॥

उभयतः सप्तैन्द्रियाणि। जल्पितं त्वेव दिह्यते। शुक्लकृष्णे संवत्सरस्य। दक्षिणवामयोः पार्श्वयोः। तस्यैषा भवति। शुक्रं ते अन्यद्यजतं ते अन्यत्। विषुरूपे अहनी द्यौरिवासि। विश्वा हि माया अवसि स्वधावः। भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्त्विति। नात्र भुवनम्। न पूषा। न पशवः। नाऽऽदित्यः संवत्सर एव प्रत्यक्षेण प्रियतमं विद्यात्। एतद्वै संवत्सरस्य प्रियतमं रूपम्। योऽस्य महानर्थ उत्पत्स्यमानो भवति। इदं पुण्यं कुरुष्वेति। तमाहरणं दद्यात्॥७॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२]

साकञ्जानाः सप्तथमाहुरेकजम्। षडुद्यमा ऋषयो देवजा इति। तेषामिष्टानि विहितानि धामशः। स्थात्रे रजन्ते विकृतानि रूपशः। को नु मर्या अमिथितः। सखा सखायमब्रवीत्। जहाको अस्मदीषते। यस्तित्याज सखिविदः सखायम्। न तस्य वाच्यपि भागो अस्ति। यदीः शृणोत्यलकः शृणोति॥८॥

न हि प्रवेदं सुकृतस्य पन्थामिति। ऋतुर्ऋतुना नुद्यमानः। विनंनादा-
भिधावः। षष्टिश्च त्रिंशंका वल्गाः। शुक्लकृष्णौ च षष्टिकौ। सारागवस्त्रैर्जर-
दक्षः। वसन्तो वसुभिः सह। संवत्सरस्य सवितुः। प्रैषकृत्प्रथमः स्मृतः।
अमूनादयतेत्यन्यान्॥९॥

अमूँश्च परिरक्षतः। एता वाचः प्रयुज्यन्ते। यत्रैतदुपदृश्यते। एतदेव
विजानीयात्। प्रमाणं कालपर्यये। विशेषणं तु वक्ष्यामः। ऋतूनां तन्निबोधत।
शुक्लवासां रुद्रगणः। ग्रीष्मेणाऽऽवर्तते सह। निजहन् पृथिवीं सर्वाम्॥१०॥

ज्योतिषाऽप्रतिख्येन सः। विश्वरूपाणि वासाँसि। आदित्यानां
निबोधत। संवत्सरीणं कर्मफलम्। वर्षाभिर्ददताँ सह। अदुःखो
दुःखचक्षुरिव। तद्माऽऽपीत इव दृश्यते। शीतेनाव्यथयन्निव। रुरुदक्ष इव
दृश्यते। ह्लादयते ज्वलन्तश्चैव। शाम्यतश्चास्य चक्षुषी। या वै प्रजा भ्रँश्यन्ते।
संवत्सरात्ता भ्रँश्यन्ते। याः प्रतितिष्ठन्ति। संवत्सरे ताः प्रतितिष्ठन्ति।
वर्षाभ्य इत्यर्थः॥११॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[३]

अक्षिदुःखोत्थितस्यैव। विप्रसन्ने कनीनिके। आङ्गे चाद्र्गणं नास्ति। ऋभूणां
तन्निबोधत। कनकाभानि वासाँसि। अहतानि निबोधत। अन्नमश्रीतं
मृज्मीत। अहं वो जीवन्प्रदः। एता वाचः प्रयुज्यन्ते। शरद्यत्रोपदृश्यते॥१२॥

अभिधून्वन्तोऽभिघ्नन्त इव। वातवन्तो मरुद्गणाः। अमुतो जेतुमिषुमुखमिव।
सन्नद्धाः सह ददृशे ह। अपध्वस्तैर्वस्तिवर्णैरिव। विशिखासः कपर्दिनः।
अक्रुद्धस्य योत्स्यमानस्य। क्रुद्धस्यैव लोहिनी। हेमतश्चक्षुषी विद्यात्।
अक्ष्णयोः क्षिपणोरिव॥१३॥

दुर्भिक्षं देवलोकेषु। म॒नूना॑मु॒दकं॑ गृहे। ए॒ता वा॒चः प्र॑वद॒न्तीः। वै॒द्युतो॑ यान्ति
शै॒शिरीः॑। ता अ॒ग्निः प॑र्वम॒ना अ॒न्वैक्ष॑ता। इ॒ह जी॑विका॒मप॑रिपश्यन्। तस्यै॒षा
भ॑वति। इ॒हेह॑वः स्व॒तप॑सः। मरु॑तः सूर्य॑त्वचः। शर्म॑ स॒प्रथा॑ आवृ॒णे॥१४॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[४]

अति॑ता॒म्राणि॑ वासा॒ऽसि। अ॒ष्टिर्व॑ज्रिश॒तग्निं॑ च। वि॒श्वे दे॒वा वि॑प्र॒हर॑न्ति।
अ॒ग्निजि॑ह्वा अ॒सश्च॑ता। नैव॑ दे॒वो न॑ म॒र्त्यः। न राजा॑ वरु॒णो वि॑भुः। ना॒ग्निर्ने॒न्द्रो
न प॑वमा॒नः। मा॒तृक्क॑चन॒ विद्य॑ते। दि॒व्यस्यै॒का ध॑नुरा॒र्त्तिः। पृ॒थि॒व्याम॑परा
श्रि॒ता॥१५॥

तस्ये॒न्द्रो व॑मि॒रूपे॑ण। ध॒नुर्ज्या॑मछि॒नश्स्व॑यम्। तदि॒न्द्रध॑नुरि॒त्यज्य॑म्।
अ॒भ्रव॑र्गेषु चक्ष॑ते। ए॒तदे॒व शं॑योर्बा॒र्हस्प॑त्य॒स्य। ए॒तद्रु॑द्रस्य॒ धनुः॑। रु॒द्रस्य॑ त्वे॒व
ध॑नुरा॒र्त्तिः। शि॒र उ॒त्पि॑पेष। स प्र॑व॒र्ग्योऽभ॑वत्। तस्मा॒द्यः स॑प्र॒व॒र्ग्येण॑ य॒ज्ञेन॑
यज॑ते। रु॒द्रस्य॑ स शि॒रः प्र॑ति॒दधा॑ति। नैन॑ऽरु॒द्र आ॑रु॒को भ॑वति। य ए॒वं
वेद॑॥१६॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[५]

अ॒त्यूर्ध्वा॒क्षोऽति॑रश्चात्। शि॒शि॒रः प्र॑दृश्य॑ते। नैव॑ रू॒पं न॑ वासा॒ऽसि। न
चक्षुः॑ प्र॒ति॒दृश्य॑ते। अ॒न्योन्यं॑ तु न॑ हि॒ऽस्ना॑तः। स॒तस्त॑द्दे॒वल॑क्ष॒णम्। लो॒हितोऽ॒क्षि
शा॑र॒शीर्ष्णिः॑। सूर्य॑स्यो॒दय॑नं प्र॒ति। त्वं करो॑षि॒ न्यञ्ज॑लिकाम्। त्वं करो॑षि
नि॒जानु॑काम्॥१७॥

नि॒जानु॑का मे॒ न्यञ्ज॑लिका। अमी॑ वा॒चमु॑पास॑तामि॒ति। तस्मै॑ सर्व॑ ऋ॒तवो॑
नम॑न्ते। म॒र्यादा॑कर॒त्वात्प्र॑पुरो॒धाम्। ब्रा॒ह्मणं॑ आ॒प्नो॑ति। य ए॒वं वे॒द। स॒ खलु॑

संवत्सर एतैः सेनानीभिः सह। इन्द्राय सर्वान्कामान्भिवृहति। स द्रप्सः। तस्यैषा भवति॥१८॥

अवद्रप्सो अशुमतीमतिष्ठत्। इयानः कृष्णो दशभिः सहस्रैः। आवर्तमिन्द्रः शच्या धमन्तम्। उपस्रुहि तं नृमणामथद्रामिति। एतयैवेन्द्रः सलावृक्या सह। असुरान् परिवृश्चति। पृथिव्यशुमती। तामन्ववस्थितः संवत्सरो दिवं च। नैवं विदुषाऽऽचार्यान्तेवासिनौ। अन्योन्यस्मै द्रुह्याताम्। यो द्रुह्यति। भ्रश्यते स्वर्गाल्लोकात्। इत्युतुमण्डलानि। सूर्यमण्डलान्याख्यायिकाः। अत ऊर्ध्वं सन्निर्वचनाः॥१९॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[६]

आरोगो भ्राजः पटरः पतङ्गः। स्वर्णरो ज्योतिषीमान् विभासः। ते अस्मै सर्वे दिवमातपन्ति। ऊर्जं दुहाना अनपस्फुरन्त इति। कश्यपोऽष्टमः। स महामेरुं न जहाति। तस्यैषा भवति। यत्ते शिल्पं कश्यप रोचनावत्। इन्द्रियावत्पुष्कलं चित्रभानु। यस्मिन्सूर्या अर्पिताः सप्त साकम्॥२०॥

तस्मिन् राजानमधिविश्रयेममिति। ते अस्मै सर्वे कश्यपाज्यो-
तिर्लभन्ते। तान्थसोमः कश्यपादधिनिर्धमति। भस्ताकर्मकृदिवैवम्। प्राणो
जीवानीन्द्रियजीवनि। सप्त शीर्षण्याः प्राणाः। सूर्या इत्याचार्याः।
अपश्यमहमेतान्थसप्त सूर्यानि। पञ्चकर्णो वाथस्यायनः। सप्तकर्णश्च
प्लाक्षिः॥२१॥

आनुश्रविक एव नौ कश्यप इति। उभौ वेदयिते। न हि शेकुमिव
महामेरुं गन्तुम्। अपश्यमहमेथ्सूर्यमण्डलं परिवर्तमानम्। गार्ग्यः प्राणत्रातः।
गच्छन्त महामेरुम्। एकं चाजुहतम्। भ्राजपटरपतङ्गा निहने। तिष्ठन्नातपन्ति।

तस्मादिह तत्रितपाः॥२२॥

अमुत्रेतरे। तस्मादिहातत्रितपाः। तेषामेषा भवति। सप्त सूर्या दिवमनुप्रविष्टाः। तानुवेति पृथिभिर्दक्षिणावान्। ते अस्मै सर्वे घृतमातपन्ति। ऊर्जं दुहाना अनपस्फुरन्त इति। सप्तत्विजः सूर्या इत्याचार्याः। तेषामेषा भवति। सप्त दिशो नानासूर्याः॥२३॥

सप्त होतार ऋत्विजः। देवा आदित्या ये सप्त। तेभिः सोमाभी रक्षण इति। तदप्याम्नायः। दिग्भ्राज ऋतून् करोति। एतयैवावृता सहस्रसूर्यताया इति वैशम्पायनः। तस्यैषा भवति। यद्वाव इन्द्र ते शतं शतं भूमीः। उतस्युः। नत्वा वज्रिन्सहस्रं सूर्याः॥२४॥

अनु न जातमष्ट रोदसी इति। नानालिङ्गत्वादृतूनां नानासूर्यत्वम्। अष्टौ तु व्यवसिता इति। सूर्यमण्डलान्यष्टौ ऊर्ध्वम्। तेषामेषा भवति। चित्रं देवानामुदगादनीकम्। चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः। आऽप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षम्। सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्चेति॥२५॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[७]

क्वेदमभ्रं निविशते। कायं संवत्सरो मिथः। काहः केयं देव रात्री। क मासा ऋतवः श्रिताः। अर्धमासा मुहूर्ताः। निमेषास्तुटिभिः सह। केमा आपो निविशन्ते। यदीतो यान्ति सम्प्रति। काला अप्सु निविशन्ते। आपः सूर्यं समाहिताः॥२६॥

अभ्राण्यपः प्रपद्यन्ते। विद्युत्सूर्यं समाहिता। अनवर्णे इमे भूमी। इयं चाऽसौ च रोदसी। किंस्विदत्रान्तरा भूतम्। येनेमे विधृते उभे। विष्णुना विधृते भूमी। इति वत्सस्य वेदना। इरावती धेनुमती हि भूतम्। स्यूवसिनी मनुषे

दशस्यै॥२७॥

व्यष्टभ्राद्रोदसी विष्णवेते। दाधर्थ पृथिवीमभितो मयूखैः। किं तद्विष्णोर्बल-
माहुः। का दीप्तिः किं परायणम्। एको यद्धारयद्देवः। रेजती रोदसी उभे।
वाताद्विष्णोर्बलमाहुः। अक्षरादीप्तिरुच्यते। त्रिपदाद्धारयद्देवः। यद्विष्णोरेक-
मुत्तमम्॥२८॥

अग्नयो वायवश्चैव। एतदस्य परायणम्। पृच्छामि त्वा परं मृत्युम्। अवमं
मध्यमश्चतुम्। लोकं च पुण्यपापानाम्। एतत्पृच्छामि सम्प्रति। अमुमाहुः परं
मृत्युम्। पवमानं तु मध्यमम्। अग्निरेवावमो मृत्युः। चन्द्रमाश्चतुरुच्यते॥२९॥

अनाभोगाः परं मृत्युम्। पापाः संयन्ति सर्वदा। आभोगास्त्वेवं संयन्ति।
यत्र पुण्यकृतो जनाः। ततो मध्यममायन्ति। चतुर्माग्निं च सम्प्रति। पृच्छामि
त्वा पापकृतः। यत्र यातयते यमः। त्वं नस्तद्वह्नन् प्रब्रूहि। यदि वैत्थाऽसतो
गृहान्॥३०॥

कश्यपादुदिताः सूर्याः। पापान्निर्घ्नन्ति सर्वदा। रोदस्योन्तर्देशेषु।
तत्र न्यस्यन्ते वासवैः। तेऽशरीराः प्रपद्यन्ते। यथाऽपुण्यस्य कर्मणः।
अपाण्यपादकेशासः। तत्र तेऽयोनिजा जनाः। मृत्वा पुनर्मृत्युमापद्यन्ते।
अद्यमानाः स्वकर्मभिः॥३१॥

आशातिकाः क्रिमय इव। ततः पूयन्ते वासवैः। अपैतं मृत्युं जयति।
य एवं वेद। स खल्वैवं विद्वाह्मणः। दीर्घश्रुत्तमो भवति। कश्यपस्यातिथिः
सिद्धगमनः सिद्धागमनः। तस्यैषा भवति। आयस्मिन्सप्त वासवाः। रोहन्ति
पूर्व्या रुहः॥३२॥

ऋषिर्ह दीर्घश्रुत्तमः। इन्द्रस्य घर्मो अतिथिरिति। कश्यपः पश्यको

भवति। यत्सर्वं परिपश्यतीति सौक्ष्म्यात्। अथाग्नेरष्टपुरुषस्य। तस्यैषा भवति। अग्ने नयं सुपथा राये अस्मान्। विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्। युयोध्यस्मिञ्जुहुराणमेनः। भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेमेति॥३३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[८]

अग्निश्च जातवेदाश्च। सहोजा अजिराप्रभुः। वैश्वानरो नर्यापाश्च। पङ्क्तिराधाश्च सप्तमः। विसर्पेवाऽष्टमोऽग्नीनाम्। एतेऽष्टौ वसवः, क्षिता इति। यथर्त्वेवाग्नेरर्चिर्वर्णविशेषाः। नीलार्चिश्च पीतकार्चिश्चेति। अथ वायोरेकादश-पुरुषस्यैकादशस्त्रीकस्य। प्रभ्राजमाना व्यवदाताः॥३४॥

याश्च वासुकिवैद्युताः। रजताः परुषाः श्यामाः। कपिला अतिलोहिताः। ऊर्ध्वा अवपतन्ताश्च। वैद्युत इत्येकादश। नैनं वैद्युतो हिनस्ति। य एवं वेद। स होवाच व्यासः पाराशर्यः। विद्युद्वधमेवाहं मृत्युमैच्छमिति। न त्वकामं हन्ति॥३५॥

य एवं वेद। अथ गन्धर्वगणाः। स्वानुभ्राट्। अङ्घ्रिर्बम्भारिः। हस्तः सुहस्तः। कृशानुर्विश्वावसुः। मूर्धन्वान्त्सूर्यवर्चाः। कृतिरित्येकादश गन्धर्वगणाः। देवाश्च महादेवाः। रश्मयश्च देवा गरुगिरः॥३६॥

नैनं गरो हिनस्ति। य एवं वेद। गौरी मिमाय सलिलानि तक्षती। एकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी। अष्टापदी नवपदी बभ्रुवर्षी। सहस्राक्षरा परमे व्योमन्निति। वाचो विशेषणम्। अथ निगदव्याख्याताः। ताननुक्रमिष्यामः। वराहवः स्वतपसः॥३७॥

विद्युन्महसो धूपयः। श्वापयो गृहमेधाश्चेत्येते। ये चेमेऽग्निमिविद्विषः। पर्जन्याः सप्त पृथिवीमभिवर्षन्ति। वृष्टिभिरिति। एतयैव विभक्तिर्विपरीताः। सप्तभिर्वा तैरुदीरिताः। अमूल्लोकानभिवर्षन्ति। तेषामेषा भवति। समानमेत-

दुदकम् ॥ ३८ ॥

उच्चैत्यवचाहंभिः। भूमिं पर्जन्या जिन्वन्ति। दिवं जिन्वन्त्यग्रय
इति। यदक्षरं भूतकृतम्। विश्वे देवा उपासन्ते। महर्षिमस्य गोप्तारम्।
जमदग्निमकुर्वत। जमदग्निराप्यायते। छन्दोभिश्चतुरुत्तरैः। राज्ञः सोमस्य
तृप्तासः ॥ ३९ ॥

ब्रह्मणा वीर्यावता। शिवा नः प्रदिशो दिशः। तच्छुं योरावृणीमहे। गातुं
यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीं स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं
जिगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे। सोमपा (३) असोमपा
(३) इति निगदव्याख्याताः ॥ ४० ॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय ॥

[१]

सहस्रवृद्धियं भूमिः। परं व्योम सहस्रवृत्। अश्विनां भुज्यूनास्त्या।
विश्वस्य जगतस्पती। जाया भूमिः पतिव्योम। मिथुनन्ता अतुर्यथुः। पुत्रो
बृहस्पती रुद्रः। सरमा इति स्त्रीपुमम्। शुक्रं वामन्यद्यजतं वामन्यत्।
विषुरूपे अहनी द्यौरिव स्थः ॥ ४१ ॥

विश्वा हि माया अवन्तः स्वधावन्तौ। भद्रा वां पूषणाविह रातिरस्तु।
वासांत्यौ चित्रौ जगतो निधानौ। द्यावाभूमी चरथः स२ सखायौ।
तावश्विना रासभाश्वा हवं मे। शुभस्पती आगत२ सूर्यया सह। त्र्यग्रोह
भुज्युमश्विनोदमेघे। रयिं न कश्चिन्ममृवां (२) अवाहाः। तमूहथुर्नोभिरात्मन्-
वतीभिः। अन्तरिक्षप्रुङ्गिरपोदकाभिः ॥ ४२ ॥

तिस्रः, क्षपस्त्रिहातिव्रजद्विः। नासत्या भुज्युमूहथुः पतङ्गैः। समुद्रस्य
धन्वन्त्रार्द्रस्य पारे। त्रिभीरथैः शतपद्विः षडश्वैः। सवितारं वितन्वन्तम्।

अनुबध्नाति शाम्बरः। आपपूरूषम्बरश्चैव। सवितारेपसोऽभवत्। त्य९ सुतुप्तं विदित्वैव। बहुसोम गिरं वंशी॥४३॥

अन्वेति तुग्रो वक्रियान्तम्। आयसूयान्त्सोमंतृप्सुषु। स सङ्ग्राम-स्तमोद्योऽत्योतः। वाचो गाः पिपाति तत्। स तद्गोभिः स्तवाऽत्येत्यन्ये। रक्षसानन्विताश्च ये। अन्वेति परिवृत्याऽस्तः। एवमेतौ स्थौ अश्विना। ते एते द्युः पृथिव्योः। अहरहर्गर्भं दधाथे॥४४॥

तयोरेतौ वथ्सावहोरात्रे। पृथिव्या अहः। दिवो रात्रिः। ता अविंसृष्टौ। दम्पती एव भवतः। तयोरेतौ वथ्सौ। अग्निश्चाऽऽदित्यश्च। रात्रेर्वथ्सः। श्वेत आदित्यः। अहोऽग्निः॥४५॥

ताम्रो अरुणः। ता अविंसृष्टौ। दम्पती एव भवतः। तयोरेतौ वथ्सौ। वृत्रश्च वैद्युतश्च। अग्नेर्वृत्रः। वैद्युतं आदित्यस्य। ता अविंसृष्टौ। दम्पती एव भवतः। तयोरेतौ वथ्सौ॥४६॥

उष्मा च नीहारश्च। वृत्रस्योष्मा। वैद्युतस्य नीहारः। तौ तावेव प्रतिपद्येते। सेय९ रात्री गर्भिणी पुत्रेण संवसति। तस्या वा एतदुल्बणम्। यद्रात्रौ रश्मयः। यथा गोर्गर्भिण्या उल्बणम्। एवमेतस्या उल्बणम्। प्रजयिष्णुः प्रजया च पशुभिश्च भवति। य एवं वेदा एतमुद्यन्तमपियन्तं चेति। आदित्यः पुण्यस्य वथ्सः। अथ पवित्राङ्गिरसः॥४७॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१०]

पवित्रवन्तः परिव्राजमासते। पितृषां प्रबो अभिरक्षति व्रतम्। महः संमुद्रं वरुणस्तिरोदधे। धीरा इच्छेकुर्धरुणेष्वाभम्। पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते। प्रभुर्गात्राणि पर्येषिविश्वतः। अतस्तनूर्न तदामो अंश्रुते। श्रुतास

इद्वहन्तस्तत्समाशत। ब्रह्मा देवानाम्। असंतः सद्ये ततक्षुः॥४८॥

ऋषयः सप्तात्रिंश्च यत्। सर्वेऽत्रयो अंगस्त्यश्च। नक्षत्रैः शङ्कृतोऽवसन्।
अथ सवितुः श्यावाश्वस्यावर्तिकामस्य। अमी य ऋक्षा निहितास उच्चा।
नक्तं ददृश्रे कुहचिद्विवेयुः। अदब्धानि वरुणस्य व्रतानि। विचाकशच्चन्द्रमा
नक्षत्रमेति। तथ्संवितुर्वरेण्यम्। भर्गो देवस्य धीमहि॥४९॥

धियो यो नः प्रचोदयात्। तथ्संवितुर्वृणीमहे। वयं देवस्य भोजनम्। श्रेष्ठं
सर्वधातमम्। तुरं भगस्य धीमहि। अपांगूहत सविता तृभीन्। सर्वाँन्दिवो
अन्धसः। नक्तं तान्यंभवन्दृशे। अस्थ्यस्त्रा सम्भविष्यामः। नाम नामैव नाम
मै॥५०॥

नपुंसकं पुमांस्त्र्यस्मि। स्थावरोऽस्म्यथ जङ्गमः। यजेऽयक्षि यष्टाहे
च। मया भूतान्ययक्षत। पशवो मम भूतानि। अनूबन्धोऽस्म्यहं विभुः। स्त्रियः
सतीः। ता उमे पुंस आहुः। पश्यदक्षण्वान्नविचेतदन्धः। कविर्यः पुत्रः स
इमा चिकेत॥५१॥

यस्ता विजानाथ्संवितुः पितासत्। अन्धो मणिमविन्दत्। तमनङ्गुलिरावयत्।
अग्नीवः प्रत्यमुञ्चत्। तमजिह्वा असञ्चत। ऊर्ध्वमूलमवाक्छाखम्। वृक्षं यो
वेद सम्प्रति। न स जातु जनः श्रद्दध्यात्। मृत्युर्मा मारयादितिः। हसितं
रुदितं गीतम्॥५२॥

वीणापणवलासितम्। मृतं जीवं च यत्किञ्चित्। अङ्गानि स्नेव विद्धि तत्।
अतृष्यस्त्वृष्यध्यायत्। अस्माज्जाता मै मिथू चरन्। पुत्रो निर्ऋत्या वैदेहः।
अचेता यश्च चेतनः। स तं मणिमविन्दत्। सोऽनङ्गुलिरावयत्। सोऽग्नीवः
प्रत्यमुञ्चत्॥५३॥

सोऽजिह्वो असञ्चत। नैतमृषिं विदित्वा नगरं प्रविशेत्। यदि प्रविशेत्।

मिथौ चरित्वा प्रविशेत्। तत्सम्भवस्य व्रतम्। आतमग्रे रथं तिष्ठ।
एकांश्वमेकयोजनम्। एकचक्रमेकधुरम्। वातध्राजिगतिं विभो। न रिष्यति न
व्यथते॥५४॥

नास्याक्षो यातु सञ्जति। यच्छ्वेतान् रोहितांश्चाग्नेः। रथे युक्त्वाऽधितिष्ठति।
एकया च दशभिश्च स्वभूते। द्वाभ्यामिष्टये विशत्या च। तिसृभिश्च वहसे
त्रिंशता च। नियुद्धिर्वायविह तां विमुञ्च॥५५॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[११]

आतनुष्व प्रतनुष्व। उद्धमाऽऽधमं सन्धम। आदित्ये चन्द्रवर्णानाम्।
गर्भमार्धेहि यः पुमान्। इतः सिक्तं सूर्यगतम्। चन्द्रमसे रसं कृधि। वारादं
जनयाग्रेऽग्निम्। य एको रुद्र उच्यते। असङ्ख्याताः संहस्राणि। स्मर्यते न च
दृश्यते॥५६॥

एवमेतं निबोधत। आ मन्द्रैरिन्द्र हरिभिः। याहि मयूररोमभिः। मा त्वा
केचिन्नियेमुरिन्न पाशिनः। दधन्वेव ता इहि। मा मन्द्रैरिन्द्र हरिभिः। यामि
मयूररोमभिः। मा मा केचिन्नियेमुरिन्न पाशिनः। निधन्वेव तां (२) इमि।
अणुभिश्च महद्भिश्च॥५७॥

निघृष्वैरसमायुतैः। कालैरहरित्वमापन्नैः। इन्द्राऽऽयाहि सहस्रयुक्।
अग्निर्विभ्राष्टिवसनः। वायुः श्वेतसिकद्रुकः। संवत्सरो विषूवर्णैः। नित्यास्ते-
ऽनुचरास्तव। सुब्रह्मण्योः सुब्रह्मण्योः सुब्रह्मण्योम्। इन्द्राऽऽगच्छ हरिव
आगच्छ मैधातिथेः। मेष वृषणश्वस्य मेने॥५८॥

गौरावस्कन्दिन्नहल्यायै जार। कौशिकब्राह्मण गौतमब्रुवाण। अरुणाश्वा
इहागताः। वसंवः पृथिविक्षितः। अष्टौदिग्वासंसोऽग्नयः। अग्निश्च जात-

वेद॑श्चेत्ये॒ते। ताम्रा॑श्वा॒स्ताम्र॒रथाः। ताम्र॑वर्णा॒स्तथा॒ऽसिताः। दण्ड॑हस्ताः।
खाद॑ग्दतः। इतो रु॒द्राः परा॑ङ्गताः॥५९॥

उक्तं॑ स्थानं प्रमाणं च पुर इत। बृहस्पतिश्च सविता च। विश्वरूपैरिहा-
ऽऽगताम्। रथेनोदकवर्त्मना। अप्सुषा इति तद्वयोः। उक्तो वेषो वासा॑ऽसि
च। कालावयवानामितः प्रतीच्या। वासात्या इत्यश्विनोः। कोऽन्तरिक्षे शब्दं
करोतीति। वासिष्ठो रौहिणो मीमा॑ऽसां चक्रे। तस्यैषा भवति। वाश्रेव
विद्युदिति। ब्रह्मण उदरणमसि। ब्रह्मण उदीरणमसि। ब्रह्मण आस्तरणमसि।
ब्रह्मण उपस्तरणमसि॥६०॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१२]

[अपक्रामत गर्भिण्यः]

अष्टयो॑नीमष्टपु॒त्राम्। अष्टप॑त्नीमिमां मही॑म्। अ॒हं वेद॑ न मे मृत्युः। न
चामृ॑त्युर॒घाऽऽह॑रत्। अष्टयो॑न्यष्टपु॒त्रम्। अष्टप॑दिदमन्तरिक्षम्। अ॒हं वेद॑ न मे
मृत्युः। न चामृ॑त्युर॒घाऽऽह॑रत्। अष्टयो॑नीमष्टपु॒त्राम्। अष्टप॑त्नीममं दिवम्॥६१॥

अ॒हं वेद॑ न मे मृत्युः। न चामृ॑त्युर॒घाऽऽह॑रत्। सु॒त्रामा॑णं म॒हीमू॑ षु।
अदि॑तिर्द्यौरदि॑तिरन्तरिक्षम्। अदि॑तिर्मा॒ता स पि॒ता स पु॒त्रः। विश्वे॑ दे॒वा
अदि॑तिः पञ्चज॑नाः। अदि॑तिर्जा॒तमदि॑तिर्जनि॑त्वम्। अष्टौ पु॒त्रासो॑ अदि॑तेः।
ये जा॒तास्त॒न्वः परि॑। दे॒वां (२) उप॑प्रै॒त्सप्तभिः॥६२॥

प॒रा मा॒र्ताण्ड॑मास्य॑त्। स॒प्तभिः॑ पु॒त्रैरदि॑तिः। उप॑प्रै॒त्पू॒र्व्यं यु॒गम्। प्र॒जायै॑
मृ॒त्यवे॑ तत्। प॒रा मा॒र्ताण्ड॑माभ॑रदिति। ताननु॑क्रमिष्यामः। मि॒त्रश्च॑ वरु॑णश्च।
धा॒ता चा॑र्य॒मा च। अ॒शश्च॑ भग॑श्च। इन्द्र॑श्च वि॒वस्वा॑श्चेत्ये॒ते। हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भो
ह॒सः शु॑चिषत्। ब्रह्म॑जज्ञानं तदि॒त्पद॑मिति। गर्भः॑ प्रा॒जाप॑त्यः। अथ॑ पुरु॑षः

सुत पुरुषः॥६३॥

[यथास्थानं गर्भिण्यः]

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१३]

योऽसौ तपन्नुदेति। स सर्वेषां भूतानां प्राणानादायोदेति। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणानादायोदगाः। असौ योऽस्तमेति। स सर्वेषां भूतानां प्राणानादायास्तमेति। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणानादायास्तगाः। असौ य आपूर्यति। स सर्वेषां भूतानां प्राणैरापूर्यति॥६४॥

मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरापूरिष्ठाः। असौ योऽपक्षीयति। स सर्वेषां भूतानां प्राणैरपक्षीयति। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपक्षेष्ठाः। अमूनि नक्षत्राणि। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पन्ति चोत्सर्पन्ति च। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपप्रसृपत् मोत्सृपत्॥६५॥

इमे मासाश्चार्धमासाश्च। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पन्ति चोत्सर्पन्ति च। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपप्रसृपत् मोत्सृपत्। इम ऋतवः। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पन्ति चोत्सर्पन्ति च। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपप्रसृपत् मोत्सृपत्। अयं संवत्सरः। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पति चोत्सर्पति च॥६६॥

मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपप्रसृप मोत्सृप। इदमहः। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पति चोत्सर्पति च। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपप्रसृप मोत्सृप। इयं रात्रिः। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपप्रसर्पति

चोत्सर्पति च। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपंप्रसृप मोत्सृप।
ॐ भूर्भुवः स्वः। एतद्वो मिथुनं मा नो मिथुनं रीद्वम्॥६७॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१४]

अथाऽऽदित्यस्याष्टपुरुषस्य। वसूनामादित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि।
रुद्राणामादित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि। आदित्यानामादित्यानां स्थाने
स्वतेजसा भानि। सतां सत्यानाम्। आदित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि।
अभिधून्वतामभिघ्नताम्। वातवतां मरुताम्। आदित्यानां स्थाने स्वतेजसा
भानि। ऋभूणामादित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि। विश्वेषां देवानाम्।
आदित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि। संवत्सरस्य सवितुः। आदित्यस्य
स्थाने स्वतेजसा भानि। ॐ भूर्भुवः स्वः। रश्मयो वो मिथुनं मा नो मिथुनं
रीद्वम्॥६८॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१५]

आरोगस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। भ्राजस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
पटरस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। पतङ्गस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। स्वर्णरस्य
स्थाने स्वतेजसा भानि। ज्योतिषीमतस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। विभासस्य
स्थाने स्वतेजसा भानि। कश्यपस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। ॐ भूर्भुवः स्वः।
आपो वो मिथुनं मा नो मिथुनं रीद्वम्॥६९॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१६]

अथ वायोरेकादशपुरुषस्यैकादशस्त्रीकस्य। प्रभ्राजमानानां रुद्राणां
स्थाने स्वतेजसा भानि। व्यवदातानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि।

वासुकिवैद्युतानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। रजतानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। परुषाणां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। श्यामानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। कपिलानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। अतिलोहितानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। ऊर्ध्वानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि॥७०॥

अवपतन्तानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। वैद्युतानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। प्रभ्राजमानीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। व्यवदातीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। वासुकिवैद्युतीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। रजतानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। परुषाणां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। श्यामानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। कपिलानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। अतिलोहितीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। ऊर्ध्वानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। अवपतन्तीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। वैद्युतीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। ॐ भूर्भुवः स्वः। रूपाणि वो मिथुनं मा नो मिथुनं रीद्वम्॥७१॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१७]

अथाग्नेरष्टपुरुषस्य। अग्नेः पूर्वदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। जातवेदस उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। सहोजसो दक्षिणदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। अजिराप्रभव उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। वैश्वानरस्यापरदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। नर्यापस उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। पङ्क्तिराधस उदग्दिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। विसर्पिण उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। ॐ भूर्भुवः स्वः। दिशो वो

मिथुनं मा नो मिथुनं९ रीढम्॥७२॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१८]

दक्षिणपूर्वस्यां दिशि विसर्पी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि। दक्षिणापरस्यां दिश्यविसर्पी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि। उत्तरपूर्वस्यां दिशि विषादी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि। उत्तरापरस्यां दिश्यविषादी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि। आ यस्मिन्सप्त वासवा इन्द्रियाणि शतक्रतवित्येते॥७३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१९]

इन्द्रघोषा वो वसुभिः पुरस्तादुपदधताम्। मनोजवसो वः पितृभिर्दक्षिणत उपदधताम्। प्रचेता वो रुद्रेः पश्चादुपदधताम्। विश्वकर्मा व आदित्यैरुत्तरत उपदधताम्। त्वष्टा वो रूपैरुपरिष्टादुपदधताम्। संज्ञानं वः पश्चादिति। आदित्यः सर्वोऽग्निः पृथिव्याम्। वायुरन्तरिक्षे। सूर्यो दिवि। चन्द्रमा दिक्षु। नक्षत्राणि स्वलोके। एवा ह्येवा। एवा ह्यग्ने। एवा हि वायो। एवा हीन्द्र। एवा हि पूषन्। एवा हि देवाः॥७४॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२०]

आपमापामपः सर्वाः। अस्मादस्मादितोऽमुतः। अग्निर्वायुश्च सूर्यश्च। सह संश्वस्करर्द्धिया। वाय्वश्वा रश्मिपतयः। मरीच्यात्मानो अद्भुहः। देवीर्भुवनसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत। महानाग्नीर्महामानाः। महसो महसः स्वः॥७५॥

देवीः पर्जन्यसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत। अपाश्र्युष्णिमपा रक्षः।

अ॒पाश्र्यु॑ष्णिम॒पा रघ॑म्। अ॒पा॑घ्ना॒मप॑चाव॒र्तिम्। अ॒पदे॒वीरि॑तो हि॒त।
वज्रं॑ दे॒वीरजी॑ताश्च। भुव॑नं दे॒वसू॑वरीः। आ॒दि॒त्यान॑दि॒तिं दे॒वीम्।
योनि॑नोर्ध्वमुदी॒षत॑॥ ७६॥

भ॒द्रं क॑र्णेभिः शृणु॒याम॑ दे॒वाः। भ॒द्रं प॑श्येमा॒क्षभि॑र्यज॒त्राः। स्वि॒रैरङ्गै॑स्तुष्टु॒-
वा॑स॒स्तनू॑भिः। व्य॒शेम॑ दे॒वहि॑तं यदायुः। स्व॒स्ति न॒ इन्द्रो॑ वृ॒द्धश्र॑वाः।
स्व॒स्ति नः॑ पू॒षा वि॒श्ववे॑दाः। स्व॒स्ति न॒स्ताक्ष्यो॑ अरि॒ष्टने॑मिः। स्व॒स्ति नो॒
बृ॒हस्प॑तिर्दधातु। के॒तवो॑ अरु॒णास॑श्च। ऋ॒षयो॑ वात॑र॒शनाः॑। प्र॒तिष्ठा॑स॒ शत॑धा
हि। स॒माहि॑तासो स॒हस्र॑धा॒यस॑म्। शि॒वा नः॑ शन्त॑मा भवन्तु। दि॒व्या आप॑
ओष॑धयः। सु॒मृडी॒का सर॑स्वति। मा ते॒ व्योम॑ स॒न्दृशि॑॥ ७७॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२१]

योऽपां पुष्पं वेद। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति। चन्द्रमा वा अपां
पुष्पम्। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं
वेद। आयतनवान् भवति। अग्निर्वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति।
योऽग्नेरायतनं वेद॥ ७८॥

आयतनवान् भवति। आपो वा अग्नेरायतनम्। आयतनवान् भवति। य
एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। वायुर्वा अपामायतनम्।
आयतनवान् भवति। यो वायोरायतनं वेद। आयतनवान् भवति॥ ७९॥

आपो वै वायोरायतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं
वेद। आयतनवान् भवति। असौ वै तपन्नपामायतनम्। आयतनवान् भवति।
योऽमुष्य तपत आयतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वा अमुष्य तपत
आयतनम्॥ ८०॥

आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। चन्द्रमा वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यश्चन्द्रमस आयतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वै चन्द्रमस आयतनम्। आयतनवान् भवति॥८१॥

य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। नक्षत्राणि वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यो नक्षत्राणामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वै नक्षत्राणामायतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद॥८२॥

योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। पर्जन्यो वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यः पर्जन्यस्याऽऽयतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वै पर्जन्यस्याऽऽयतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद॥८३॥

आयतनवान् भवति। संवत्सरो वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यः संवत्सरस्याऽऽयतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वै संवत्सरस्याऽऽयतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽप्सु नावं प्रतिष्ठितां वेद। प्रत्येव तिष्ठति॥८४॥

इमे वै लोका अप्सु प्रतिष्ठिताः। तदेषाऽभ्यनूक्ता। अपा५ रसमुदय५ सन्। सूर्ये शुक्र५ समाभृतम्। अपा५ रसस्य यो रसः। तं वो गृह्णाम्युत्तममिति। इमे वै लोका अपा५ रसः। तैऽमुष्मिन्नादित्ये समाभृताः। जानुदघ्नीमुत्तरवेदीं खात्वा। अपां पूरयित्वा गुल्फदघ्नम्॥८५॥

पुष्करपर्णैः पुष्करदण्डैः पुष्करैश्च स५स्तीर्य। तस्मिन्विहायसे। अग्निं प्रणीयोपसमाधाय। ब्रह्मवादिनो वदन्ति। कस्मात्प्रणीतेऽयमग्निश्चीयते। साप्रणीतेऽयमप्सु ह्ययं चीयते। असौ भुवनेऽप्यनाहिताग्निरेताः। तमभित एता अबीष्टका उपदधाति। अग्निहोत्रे दर्शपूर्णमासयोः। पशुबन्धे चातुर्मास्येषु॥८६॥

अथो आहुः। सर्वेषु यज्ञक्रतुष्विति। एतद्ध स्म वा आहुः शण्डिलाः। कमग्निं चिनुते। सत्रियमग्निं चिन्वानः। संवत्सरं प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। सावित्रमग्निं चिन्वानः। अमुमादित्यं प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते॥८७॥

नाचिकेतमग्निं चिन्वानः। प्राणान्प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। चातुरहोत्रिय-
मग्निं चिन्वानः। ब्रह्मं प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। वैश्वसृजमग्निं चिन्वानः। शरीरं
प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। उपानुवाक्यमाशुमग्निं चिन्वानः॥८८॥

इमाँल्लोकान्प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। इममारुणकेतुकमग्निं चिन्वान
इति। य एवासौ। इतश्चाऽमुतश्चाऽव्यतीपाती। तमिति। योऽग्नेर्मिथूया वेदं।
मिथुनवान्भवति। आपो वा अग्नेर्मिथूयाः। मिथुनवान्भवति। य एवं वेदं॥८९॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२२]

आपो वा इदमासन्त्सलिलमेव। स प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णे समभवत्।
तस्यान्तर्मनसि कामः समवर्तत। इदं सृजेयमिति। तस्माद्यत्पुरुषो मनसा-
ऽभिगच्छति। तद्वाचा वदति। तत्कर्मणा करोति। तदेषाऽभ्यनूक्ता। कामस्तदग्रे
समवर्तताधि। मनसो रेतः प्रथमं यदासीत्॥९०॥

सतो बन्धुमसति निरविन्दन्। हृदि प्रतीष्या कवयो मनीषेति।
उपैनन्तदुपनमति। यत्कामो भवति। य एवं वेदं। स तपोऽतप्यत। स
तपस्तप्त्वा। शरीरमधूनुत। तस्य यन्मांसमासीत्। ततोऽरुणाः केतवो
वातरशना ऋषय उदतिष्ठन्॥९१॥

ये नखाः। ते वैखानसाः। ये वालाः। ते वालखिल्याः। यो रसः। सोऽपाम्।
अन्तरतः कूर्मं भूतं सर्पन्तम्। तमब्रवीत्। मम वैत्वङ्मांसं। समभूत्॥९२॥

नेत्यब्रवीत्। पूर्वमेवाहमिहासमिति। तत्पुरुषस्य पुरुषत्वम्। स
सहस्रशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रपात्। भूत्वोदतिष्ठत्। तमब्रवीत्। त्वं वै
पूर्वः समभूः। त्वमिदं पूर्वः कुरुष्वेति। स इत आदायाऽऽपः॥१३॥

अञ्जलिना पुरस्तादुपादधात्। एवा ह्येवेति। तत आदित्य उदतिष्ठत्। सा
प्राची दिक्। अथारुणः केतुर्दक्षिणत उपादधात्। एवा ह्यग्न इति। ततो वा
अग्निरुदतिष्ठत्। सा दक्षिणा दिक्। अथारुणः केतुः पश्चादुपादधात्। एवा हि
वायो इति॥१४॥

ततो वायुरुदतिष्ठत्। सा प्रतीची दिक्। अथारुणः केतुरुत्तरत उपादधात्।
एवा हीन्द्रेति। ततो वा इन्द्र उदतिष्ठत्। सोदीची दिक्। अथारुणः केतुर्मध्यं
उपादधात्। एवा हि पूषन्निति। ततो वै पूषोदतिष्ठत्। सेयं दिक्॥१५॥

अथारुणः केतुरुपरिष्ठादुपादधात्। एवा हि देवा इति। ततो देवमनुष्याः
पितरः। गन्धर्वाप्सरसश्चोदतिष्ठन्। सोर्ध्वा दिक्। या विप्रुषो विपरापतन्।
ताभ्योऽसुरा रक्षांसि पिशाचाश्चोदतिष्ठन्। तस्मात्ते पराभवन्। विप्रुङ्गो हि
ते समभवन्। तदेषाऽभ्यनूक्ता॥१६॥

आपो ह यद्वहतीर्गर्भमायन्। दक्षं दधाना जनयन्तीः स्वयम्भुम्। तत
इमेध्यसृज्यन्त सर्गाः। अद्ध्यो वा इदं समभूत्। तस्मादिदं सर्वं ब्रह्म
स्वयम्भ्विति। तस्मादिदं सर्वं शिथिलमिवाध्रुवमिवाभवत्। प्रजापतिर्वाव
तत्। आत्मनाऽऽत्मानं विधाय। तदेवानुप्राविशत्। तदेषाऽभ्यनूक्ता॥१७॥

विधाय लोकान् विधाय भूतानि। विधाय सर्वाः प्रदिशो दिशश्च। प्रजापतिः
प्रथमजा ऋतस्य। आत्मनाऽऽत्मानमभि संविवेशेति। सर्वमेवेदमात्स्वा।
सर्वमवरुद्धा। तदेवानुप्राविशति। य एवं वेद॥१८॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।
ॐ नमो नारायणाय॥

[२३]

चतुष्टय्य आपो गृह्णाति। चत्वारि वा अ॒पाः रू॒पाणि॑। मेघो॑
विद्युत्। स्तनयि॒तुर्वृष्टिः॑। तान्ये॒वाव॑रुन्धे। आ॒तप॑ति॒ वर्ष्वा॑ गृह्णाति। ताः
पुरस्ता॒दुप॑दधाति। ए॒ता वै ब्र॑ह्मवर्च॒स्या आपः॑। मुख॒त ए॒व ब्र॑ह्मवर्च॒समव॑रुन्धे।
तस्मा॑न्मुख॒तो ब्र॑ह्मवर्च॒सित॑रः॥१९॥

कूप्या॑ गृह्णाति। ता दक्षिण॒त उप॑दधाति। ए॒ता वै ते॑ज॒स्विनी॒रापः॑।
तेज॑ ए॒वास्य॑ दक्षिण॒तो द॑धाति। तस्मा॑द्दक्षिणोऽर्ध॒स्तेज॒स्वित॑रः। स्था॒वरा॑
गृह्णाति। ताः प॒श्चादुप॑दधाति। प्र॒तिष्ठि॑ता॒ वै स्था॑व॒राः। प॒श्चादे॒व प्र॒ति॑तिष्ठति।
वह॑न्तीर्गृह्णाति॥१००॥

ता उत्तर॒त उप॑दधाति। ओज॑सा॒ वा ए॒ता वह॑न्तीरि॒वोद्ग॑तीरि॒व
आकू॑ज॒तीरि॒व धा॑वन्तीः। ओज॑ ए॒वास्यो॑त्तर॒तो द॑धाति। तस्मा॑दुत्त॒रोऽर्ध॑
ओज॒स्वित॑रः। स॒म्भार्या॑ गृह्णाति। ता मध्य॒ उप॑दधाति। इ॒यं वै स॑म्भार्याः।
अ॒स्यामे॒व प्र॒ति॑तिष्ठति। प॒ल्व॒ल्या गृह्णाति॑। ता उ॒परि॑ष्ठादुपाद॑धाति॥१०१॥

अ॒सौ वै प॑ल्व॒याः। अ॒मुष्या॑मे॒व प्र॒ति॑तिष्ठति। दिक्षू॑प॒दधाति॑। दिक्षु॑
वा आपः॑। अ॒न्नं वा आपः॑। अ॒द्ध्यो वा अ॒न्नं जा॑यते। यदे॒वाद्ध्योऽन्नं॑
जा॑यते। तदव॑रुन्धे। तं वा ए॒तम॑रु॒णाः के॒तवो॑ वात॑र॒शना॑ ऋष॑योऽचि॒न्वन्।
तस्मा॑दारुणके॒तुकः॑॥१०२॥

तदे॒षाऽभ्य॑नू॒क्ता। के॒तवो॑ अरु॒णास॑श्च। ऋष॑यो वात॑र॒शनाः। प्र॒तिष्ठा॑ः
श॒तधा॑ हि। स॒माहि॑तासो स॒हस्र॑धा॒यस॑मि॒तिः। श॒तश॑श्चै॒व स॒हस्र॑शश्च
प्र॒ति॑तिष्ठति। य ए॒तम॑ग्निं चि॒नुते॑। य उ॒चैन॑मे॒वं वेद॑॥१०३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२४]

जा॒नुद॒ग्नीमु॒त्तरवे॒दीं खा॒त्वा। अ॒पां पू॒रय॑ति। अ॒पां सं॒र्वत्वा॑य। पु॒ष्कर॒पर्णं॑
रु॒क्मं पु॒रुष॑मित्युप॒दधा॑ति। तपो॒ वै पु॒ष्कर॒पर्णम्। स॒त्यं रु॒क्मः। अ॒मृतं॑ पु॒रुषः॑।
ए॒ताव॒द्वा वा॑ऽस्ति। याव॑दे॒तत्। याव॑दे॒वास्ति॥१०४॥

तदव॑रुन्धे। कूर्ममुप॒दधा॑ति। अ॒पामे॒व मे॒धम॑वरुन्धे। अथो॑ स्व॒र्गस्य॑
लो॒कस्य॑ सम॑ष्ठौ। आप॑मापाम॒पः सर्वाः॑। अ॒स्माद॒स्मादि॑तोऽमु॒तः। अ॒ग्निर्वा॒युश्च॑
सूर्य॑श्च। स॒ह सं॒श्चस्कर॑र्द्धि॒या इति॑। वा॒य्वश्वा॑ रश्मि॒पत॑यः। लो॒कं पृ॑णच्छि॒द्रं
पृ॑ण॥१०५॥

यास्ति॒स्रः प॑रम॒जाः। इन्द्र॒घोषा॑ वो वसु॑भिरे॒वाह्ये॑वेति। पञ्च॒चित॑य
उप॒दधा॑ति। पाङ्क्तोऽग्निः। यावा॑ने॒वाग्निः। तं चि॑नुते। लो॒कं पृ॑णया द्वितीया॒मुप॑-
दधाति। पञ्च॑ पदा॒ वै वि॒राट्। तस्या॑ वा इ॒यं पादः॑। अ॒न्तरि॑क्षं पादः। द्यौः
पादः। दि॒शः पादः॑। प॒रोर॑जाः पादः। वि॒राज्ये॑व प्र॒ति॑तिष्ठति। य ए॒तम॒ग्निं
चि॑नुते। य उ॒चैनमे॒वं वेद॑॥१०६॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२५]

अ॒ग्निं प्र॒णीयो॑पसमा॒धाय॑। तम॒भित॑ ए॒ता अ॒बीष्ट॑का॒ उप॑दधाति। अ॒ग्निहो॑त्रे
दर्श॑पूर्णमा॒सयोः॑। प॒शुब॑न्धे चा॒तुर्मा॒स्येषु॑। अथो॑ आहुः। सर्वेषु॑ यज्ञ॒क्रतु॑ष्विति।
अथ॑ ह स्माहारु॒णः स्वा॑य॒म्भुवः॑। सा॒वि॒त्रः सर्वो॑ऽग्निरित्यन॑नुषङ्गं॑ म॒न्याम॑हे।
ना॒ना वा ए॒तेषां॑ वी॒र्या॑णि। क॒म॒ग्निं चि॑नुते॥१०७॥

स॒त्रि॒यम॒ग्निं चि॑न्वा॒नः। क॒म॒ग्निं चि॑नुते। सा॒वि॒त्रम॒ग्निं चि॑न्वा॒नः। क॒म॒ग्निं
चि॑नुते। ना॒चि॒के॒तम॒ग्निं चि॑न्वा॒नः। क॒म॒ग्निं चि॑नुते। चा॒तुर्हो॒त्रि॒यम॒ग्निं चि॑न्वा॒नः।
क॒म॒ग्निं चि॑नुते। वै॒श्वसृ॑जम॒ग्निं चि॑न्वा॒नः। क॒म॒ग्निं चि॑नुते॥१०८॥

उ॒पा॒नु॒वा॒क्य॑मा॒शुम॒ग्निं चि॑न्वा॒नः। क॒म॒ग्निं चि॑नुते। इ॒ममा॑रुणकेतुक॒म॒ग्निं चि॑न्वा॒न इति॑। वृषा॒ वा अ॒ग्निः। वृषा॑णौ स॒स्फाल॑येत्। ह॒न्येता॑स्य य॒ज्ञः। तस्मा॑न्नानुषज्यः। सो॒त्तर॑वेदिषु ऋ॒तुषु॑ चिन्वीत। उ॒त्तर॑वेद्यां ह्य॒ग्निश्ची॑यते। प्र॒जाका॑मश्चिन्वीत॥१०९॥

प्रा॒जा॒प॒त्यो वा ए॒षोऽग्निः॑। प्रा॒जा॒प॒त्याः प्र॒जाः। प्र॒जावा॑न् भवति। य ए॒वं वेद॑। प॒शुका॑मश्चिन्वीत। सं॒ज्ञानं॑ वा ए॒तत् प॑शूनाम्। यदा॒पः। प॒शूनामे॒व सं॒ज्ञाने॒ऽग्निं चि॑नुते। प॒शुमान् भ॑वति। य ए॒वं वेद॑॥११०॥

वृ॒ष्टि॒का॒मश्चि॑न्वीत। आ॒पो वै वृ॒ष्टिः। प॒र्जन्यो॑ व॒रु॒षको॑ भवति। य ए॒वं वेद॑। आ॒मया॑वी चिन्वीत। आ॒पो वै भे॑षजम्। भे॒षज॑मे॒वास्मै॑ करोति। सर्व॒मायु॑रेति। अ॒भि॒चर॑श्चिन्वीत। व॒ज्रो वा आ॒पः॥१११॥

व॒ज्रमे॒व भ्रात॑र्व्येभ्यः प्रह॑रति। स्तृ॒णुत॑ ए॒नम्। तेज॑स्कामो यश॑स्कामः। ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒सका॑मः स्व॒र्गका॑मश्चिन्वीत। ए॒ताव॑द्वा वा॑ऽस्ति। याव॑दे॒तत्। याव॑दे॒वास्ति॑। तदव॑रुन्धे। तस्यै॒तद्व॑तम्। व॒रु॒षति॑ न धा॑वेत्॥११२॥

अ॒मृतं॑ वा आ॒पः। अ॒मृत॑स्यान॒न्तरि॑त्यै। ना॒प्सु मूत्र॑पुरीषं कुर्यात्। न नि॒ष्ठी॑वेत्। न वि॒वस॑नः स्ना॒यात्। गु॒ह्यो वा ए॒षोऽग्निः॑। ए॒तस्या॑ग्नेरन॒तिदा॑हाय। न पु॒ष्कर॑पर्णानि हि॒र॒ण्यं वा॑ऽधिति॒ष्ठेत्। ए॒तस्या॑ग्नेरन॒भ्यारो॑हाय। न कूर्म॑स्याश्री॒यात्। नो॒द॒कस्या॑घातु॒कान्येन॑मो॒द॒कानि॑ भवन्ति। अ॒घातु॑का॒ आपः॑। य ए॒तम॒ग्निं चि॑नुते। य उ॒चैन॑मे॒वं वेद॑॥११३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२६]

इ॒मानु॑कं भु॒वना॑ सीषधेम। इन्द्र॑श्च वि॒श्वे च॑ दे॒वाः। य॒ज्ञं च॑ नस्त॒न्वं च॑ प्र॒जां च॑। आ॒दित्यै॑रिन्द्रः स॒ह सी॑षधातु। आ॒दित्यै॑रिन्द्रः सग॑णो म॒रुद्भिः॑।

अस्माकं भूत्वविता तनूनाम्। आप्लवस्व प्रप्लवस्व। आण्डीभवज मा मुहुः।
सुखादीन्दुःखनिधनाम्। प्रतिमुञ्चस्व स्वां पुरम्॥११४॥

मरीचयः स्वायम्भुवाः। ये शरीराण्यकल्पयन्। ते ते देहं कल्पयन्तु। मा च
ते ख्यास्मं तीरिषत्। उत्तिष्ठत् मा स्वप्त। अग्निमिच्छध्वं भारताः। राज्ञः सोमस्य
तृप्तासः। सूर्येण सयुजोषसः। युवा सुवासाः। अष्टाचक्रा नवद्वारा॥११५॥

देवानां पूरयोध्या। तस्यां हिरण्मयः कोशः। स्वर्गो लोको ज्योतिषाऽ-
ऽवृतः। यो वै तां ब्रह्मणो वेद। अमृतेनाऽऽवृतां पुरीम्। तस्मै ब्रह्म च ब्रह्मा
च। आयुः कीर्तिं प्रजां ददुः। विभ्राजमानां हरिणीम्। यशसा सम्पूरीवृताम्।
पुरं हिरण्मयीं ब्रह्मा॥११६॥

विवेशाऽपराजिता। पराडेत्यज्यामयी। पराडेत्यनाशकी। इह चामुत्र
चान्वेति। विद्वान्देवासुरानुभयान्। यत्कुमारी मन्द्रयते। यद्योषिद्यत्पतिव्रता।
अरिष्टं यत्किं च क्रियते। अग्निस्तदनुवेधति। अश्रुतासः श्रुतासश्च॥११७॥

यज्वानो येऽप्ययज्वनः। स्वर्यन्तो नापैक्षन्ते। इन्द्रमग्निं च ये विदुः।
सिकता इव संयन्ति। रश्मिभिः समुदीरिताः। अस्माल्लोकादमुष्माच्च।
ऋषिभिरदात्पृश्निभिः। अपेतु वीतु वि च सर्पतातः। येऽत्र स्थ पुराणा ये च
नूतनाः। अहोभिरद्विरक्तुभिर्व्यक्तम्॥११८॥

यमो ददात्ववसानमस्मै। नृ मुणन्तु नृपात्वर्यः। अकृष्टा ये च कृष्टजाः।
कुमारीषु कनीनीषु। जारिणीषु च ये हिताः। रेतः पीता आण्डपीताः।
अङ्गारेषु च ये हुताः। उभयान् पुत्रपौत्रकान्। युवेऽहं यमराजंगान्। शतमिन्नु
शरदः॥११९॥

अदो यद्वह्म विलबम्। पितृणां च यमस्य च। वरुणस्याश्विनोरग्नेः। मरुतां

च विहायसाम्। कामप्रयवणं मे अस्तु। स ह्येवास्मिं सनातनः। इति नाको
ब्रह्मिश्रवो रायो धनम्। पुत्रानापो देवीरिहाऽऽहितः॥१२०॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२७]

विशीर्ष्णीं गृध्रशीर्ष्णीं च। अपेतो निर्ऋतिः हंथः। परिबाधः श्वेतकुक्षम्।
निजङ्घः शबलोदरम्। स तान् वाच्यायया सह। अग्ने नाशय सन्दृशः।
ईर्ष्यासूये बुभुक्षाम्। मन्युं कृत्यां च दीधिरे। रथेन किं शुकावता। अग्ने
नाशय सन्दृशः॥१२१॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२८]

पर्जन्याय प्रगायत। दिवस्पुत्राय मीढुषे। स नो यवसमिच्छतु।
इदं वचः पर्जन्याय स्वराजे। हृदो अस्त्वन्तरन्तद्युयोत। मयोभूर्वातो
विश्वकृष्टयः सन्त्वस्मे। सुपिप्पला ओषधीर्देवगोपाः। यो गर्भमोषधीनाम्।
गवां कृणोत्यर्वताम्। पर्जन्यः पुरुषीणाम्॥१२२॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२९]

पुनर्माँमैत्विन्द्रियम्। पुनरायुः पुनर्भगः। पुनर्ब्राह्मणमैतु मा। पुनर्द्रविणमैतु
मा। यन्मेऽद्य रेतः पृथिवीमस्कान्। यदोषधीरप्यसंरद्यदापः। इदं तत्पुनराददे।
दीर्घायुत्वाय वर्चसे। यन्मे रेतः प्रसिच्यते। यन्म आजायते पुनः। तेन माममृतं
कुरु। तेन सुप्रजसं कुरु॥१२३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[३०]

अ॒द्ध्यस्तिरोऽधाऽजायत। तव॑ वैश्रव॒णः स॑दा। तिरोऽधेहि स॒पत्नान्नः॑। ये
अपोऽश्र॑न्ति॒ केच॑न। त्वा॒ष्ट्रीं मा॒यां वैश्र॑व॒णः। रथ॑ꣳ सहस्र॒वन्धुर॑म्। पुरु॒श्चक्र॑ꣳ
सह॑स्राश्वम्। आ॒स्थायाया॑हि नो ब॒लिम्। यस्मै॑ भू॒तानि॑ ब॒लिमाव॑हन्ति। धनं
गावो॒ हस्ति॒ हिर॑ण्य॒मश्वान्॑॥१२४॥

असा॑म सु॒म॒तौ य॒ज्ञिय॑स्या। श्रियं॑ बिभ्र॒तोऽन्न॑मुखीं वि॒राज॑म्। सु॒दर्श॑ने
च॑ क्रौ॒श्चे च॑। मे॒नागे च॑ म॒हागि॑रौ। श॒तद्वा॒ट्टार॑गमन्ता। सꣳहाय्यं॑ न॒गरं॑ तव॑।
इति॑ मन्त्राः॑। क॒ल्पोऽत ऊ॒र्ध्वम्। यदि॑ ब॒लिꣳ ह॑र॑त्। हिर॑ण्य॒नाभ॑ये॒ वितु॑दये
कौबे॒राया॑यं ब॒लिः॥१२५॥

सर्व॑भूताधिपतये नम इति। अथ ब॒लिꣳ ह॒त्वोप॑तिष्ठेत्। क्ष॒त्रं क्ष॒त्रं वैश्र॑व॒णः।
ब्रा॒ह्मणा॑ वयꣳ स्मः। नम॑स्ते अस्तु मा मां हिꣳसीः। अस्मात्प्रवि॒श्यान्न॑मद्वीति।
अथ॑ तमग्निमा॑दधी॒त। यस्मिन्ने॒तत्कर्म॑ प्र॒युञ्जी॑त। तिरोऽधा॒ भूः। तिरोऽधा॒
भुवः॑॥१२६॥

तिरोऽधाः स्वः। तिरोऽधा॒ भूर्भुवः॑ स्वः। सर्वे॑षां लोकानामाधिपत्ये सीदेति।
अथ॑ तमग्निमि॒न्धी॒त। यस्मिन्ने॒तत्कर्म॑ प्र॒युञ्जी॑त। तिरोऽधा॒ भूः स्वाहा॑। तिरोऽधा॒
भुवः॑ स्वाहा॑। तिरोऽधाः स्वः स्वाहा॑। तिरोऽधा॒ भूर्भुवः॑ स्वः स्वाहा॑। यस्मिन्नस्य
काले॑ सर्वा आहुतीर॑हुता भवे॒युः॥१२७॥

अपि॑ ब्राह्मण॑मुखीनाः। तस्मिन्नहः॑ काले प्र॒युञ्जी॑त। परः॑ सु॒प्तज॑नाद्वेपि।
मास्म॑ प्रमाद्यन्त॑माध्यापयेत्। सर्वार्थाः॑ सिद्ध्यन्ते। य एवं वे॒द। क्षु॒ध्यन्नि॑दम॒
जा॒नता॑म्। सर्वार्था न॑ सिद्ध्यन्ते। यस्ते॑ वि॒घातु॑को भ्रा॒ता। ममा॑न्तर्हृदये
श्रितः॑॥१२८॥

तस्मा॑ इ॒मम॑ग्र॒पिण्डं॑ जुहोमि। स मे॑ऽर्था॒न्मा वि॑व॒धीत्। मयि॑ स्वाहा॑।
रा॒जाधि॑रा॒जाय॑ प्रसह्यसा॒हिने॑। नमो॑ व॒यं वैश्र॑व॒णाय॑ कुर्महे। स मे॑

कामान्कामकामाय मह्यम्। कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु। कुबेराय वैश्रवणाय।
महाराजाय नमः। केतवो अरुणासश्च। ऋषयो वार्तरशनाः। प्रतिष्ठा ५ शतधा
हि। समाहितासो सहस्रधायसम्। शिवा नः शन्तमा भवन्तु। दिव्या आप
ओषधयः। सुमृडीका सरस्वति। मा ते व्योम सन्दृशि॥१२९॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[३१]

संवत्सरमेतद्व्रतं चरेत्। द्वौ वा मासौ। नियमः समासेन। तस्मिन्नियम-
विशेषाः। त्रिषवणमुदकोपस्पर्शी। चतुर्थकालपानभक्तः स्यात्। अहरहर्वा
भैक्षमश्रीयात्। औदुम्बरीभिः समिद्धिरग्निं परिचरेत्। पुनर्मामैत्विन्द्रियमि-
त्येतानुवाकेन। उद्धृतपरिपूताभिरद्भिः कार्यं कुर्वीत॥१३०॥

असञ्चयवान्। अग्नये वायवे सूर्याय। ब्रह्मणे प्रजापतये। चन्द्रमसे
नक्षत्रेभ्यः। ऋतुभ्यः संवत्सराय। वरुणायारुणायेति व्रतहोमाः। प्रवर्ग्यवदादेशः।
अरुणाः काण्डऋषयः। अरण्येऽधीयीरन्। भद्रं कर्णेभिरिति द्वे जपित्वा॥१३१॥

महानाम्नीभिरुदक ५ संऽस्पर्श्य। तमाचार्यो दद्यात्। शिवा नः
शन्तमेत्योषधीरालभते। सुमृडीकैति भूमिम्। एवमपवर्गे। धेनुर्दक्षिणा। क ५ सं
वासश्च क्षौमम्। अन्यद्वा शुक्लम्। यथाशक्ति वा। एव ५ स्वाध्यायधर्मेण।
अरण्येऽधीयीत। तपस्वी पुण्यो भवति तपस्वी पुण्यो भवति॥१३२॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[३२]

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टु-
वा ५ संस्तूयामि। व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः।
स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो

बृहस्पतिर्दधातु॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ नवग्रहसूक्तम् ॥

आ स॒त्येन॒ रज॑सा॒ वर्त॑मानो निवेशय॑न्नमृतं॒ मर्त्यं॑ च। हिर॒ण्यये॑न सवि॒ता
रथे॒नाऽदे॒वो या॑ति॒ भुव॑ना वि॒पश्यन्। अ॒ग्निं द॒तं वृ॑णीमहे होता॑रं वि॒श्ववे॑दसम्।
अ॒स्य य॒ज्ञस्य॑ सु॒क्रतु॑म्॥ येषा॒मीशे॑ पशु॒पतिः॑ पशू॒नां चतु॑ष्पदामु॒त च॑ द्वि॒पदा॑म्।
निष्क्री॑तोऽयं य॒ज्ञियं॑ भा॒गमे॑तु रा॒यस्पोषा॑ यज॑मानस्य सन्तु॥

अधिदे॒वता प्रत्य॑धिदे॒वता स॑हिताय आदि॒त्याय॒ नमः॑॥१॥

अ॒ग्निर्मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत्प॑तिः पृथि॒व्या अ॒यम्। अ॒पाः रेता॑सि जि॒न्वति॑।
स्यो॒ना पृ॑थि॒वि भवा॑ऽनृक्ष॒रा नि॒वेश॑नी। यच्छा॑नः शर्म॑ स॒प्रथाः॑। क्षे॒त्रस्य॑ पति॑ना
वय॑ः हि॒ते नै॒व ज॑यामसि। गा॒मश्च॑ पोषयि॒त्वा स नो॑ मृडाती॒दृशे॑॥

अधिदे॒वता प्रत्य॑धिदे॒वता स॑हिताय अ॒ङ्गार॑काय॒ नमः॑॥२॥

प्र वः॑ शु॒क्राय॑ भा॒नवे॑ भर॒ध्वः ह॒व्यं म॒तिं चा॒ग्नये॑ सु॒पूत॑म्॥ यो दै॒व्यानि॑
मा॒नुषा॑ ज॒नूऽप्य॒न्तर्वि॑श्वानि वि॒द्वना॒ जिगा॑ति॥ इन्द्रा॑णीमा॒सु ना॒रिषु॑
सु॒प॒त्नीम॑हम॒श्रव॑म्। न ह्य॑स्या अ॒परं च॒न ज॒रसा॑ मर॑ते पतिः॥ इन्द्र॑ वो
वि॒श्वत॑स्प॒रि ह॒वाम॑हे जने॑भ्यः। अ॒स्माक॑मस्तु के॒वलः॑॥

अधिदे॒वता प्रत्य॑धिदे॒वता स॑हिताय शु॒क्राय॒ नमः॑॥३॥

आप्या॑यस्व॒ समे॑तु ते वि॒श्वतः॑ सोम॒ वृष्णि॑यम्। भवा॒ वाज॑स्य सङ्ग॒थे॥ अ॒प्सु मे॑
सोमो॑ अब्रवीद॒न्तर्वि॑श्वानि भेष॒जा। अ॒ग्निं च॑ वि॒श्वश॑म्भु॒वमाप॑श्च वि॒श्वभे॑षजीः।

गौरी मिमाय सलिलानि तक्षती। एकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी। अष्टापदी नवपदी बभूवुषी। सहस्राक्षरा परमे व्योमन्।

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय सोमाय नमः॥४॥

उद्ध्व्यस्वाग्ने प्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्ते सः सृजेथामयं च। पुनः कृण्वस्त्वा पितरं युवानमन्वाताः सीत्वयि तन्तुमेतम्॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्। समूढमस्यपाः सुरे॥ विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः श्रत्रेस्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णवे त्वा।

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बुधाय नमः॥५॥

बृहस्पते अतियदर्यो अहाँद्विमद्विभाति क्रतुमञ्जनेषु। यद्दीदयच्छवसर्तप्रजात तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्॥ इन्द्रमरुत्व इह पाहि सोमं यथा शार्याते अपिबः सुतस्य। तव प्रणीती तव शूरशर्मन्नाविवासन्ति कवयः सुयज्ञाः॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः। सबुधिया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसंतश्च विवः॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बृहस्पतये नमः॥६॥

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये। शंयोरभिस्रवन्तु नः॥ प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परिता बभूव। यत्कांमास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयः स्याम पतयो रयीणाम्। इमं यमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः। आत्वा मन्त्राः कविशस्ता वहन्त्वेना राजन् हविषा मादयस्व॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शनैश्चराय नमः॥७॥

कया नश्चित्र आभुवदूती सदावृधः सखा। कया शचिष्ठया वृता। आऽयङ्गौः पृश्निरक्रमीदसनन्मातरं पुनः। पितरं च प्रयन्धसुवः। यत्ते देवी निर्ऋतिराबबन्ध दामं ग्रीवास्वविचर्त्यम्। इदं ते तद्विष्याम्यायुषो न मध्यादथाजीवः पितुमद्वि

प्रमुक्तः॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय राहवे नमः॥८॥

केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसै। समुषद्विरजायथाः॥ ब्रह्मा
देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणाम्। श्येनो गृध्राणां
स्वधितिर्वनानां॥ सोमः पवित्रमत्येति रेभन्। (ऋक्) सचित्र चित्रं
चितयन् तमस्मे चित्रक्षत्र चित्रतमं वयोधाम्। चन्द्रं रयिं पुरुवीरं बृहन्तं
चन्द्रचन्द्राभिर्गृणते युवस्व॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय केतवे नमः॥९॥

॥ॐ आदित्यादि नवग्रहदेवताभ्यो नमो नमः॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ प्रार्थना ॥

भानो भास्कर मार्तण्ड चण्डरश्मे दिवाकर।
आयुरारोग्यमैश्वर्यं श्रियं पुत्रांश्च देहि मे॥

धृतपद्मद्वयं भानुं तेजोमण्डलमध्यगम्।
सर्वाधिव्याधिशमनं छायाश्लिष्टतनुं भजे॥

सौरमण्डलमध्यस्थं साम्बं संसारभेषजम्।
नीलग्रीवं विरूपाक्षं नमामि शिवमव्ययम्॥

ध्येयः सदा सवितृमण्डल-मध्यवर्ती
नारायणः सरसि-जासन-सन्निविष्टः।
केयूरवान् मकरकुण्डलवान् किरीटी
हारी हिरण्मयवपुर्धृतशङ्खचक्रः॥

शङ्ख-चक्र-गदापाणे द्वारकानिलयाच्युत।
गोविन्द पुण्डरीकाक्ष रक्ष मां शरणागतम्॥

आकाशात् पतितं तोयं यथा गच्छति सागरम्।
सर्वदेवनमस्कारः केशवं प्रतिगच्छति॥

श्री-केशवं प्रतिगच्छत्यो नम इति॥

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा
बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात्।
करोमि यद्यत् सकलं परस्मै
नारायणायेति समर्पयामि॥

अनेन पूजनेन सपरिवार-भगवान्-सूर्यः प्रीयताम्।

ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु।

॥ आदित्यहृदयम् ॥

ततो युद्धपरिश्रान्तं समरे चिन्तया स्थितम्।
रावणं चाग्रतो दृष्ट्वा युद्धाय समुपस्थितम्॥१॥
दैवतैश्च समागम्य द्रष्टुमभ्यागतो रणम्।
उपागम्याब्रवीद्रामम् अगस्त्यो भगवान् ऋषिः॥२॥
राम राम महाबाहो शृणु गुह्यं सनातनम्।
येन सर्वानरीन् वत्स समरे विजयिष्यसि॥३॥
आदित्यहृदयं पुण्यं सर्वशत्रुविनाशनम्।
जयावहं जपेन्नित्यम् अक्षय्यं परमं शिवम्॥४॥
सर्वमङ्गलमाङ्गल्यं सर्वपापप्रणाशनम्।
चिन्ताशोकप्रशमनम् आयुर्वर्धनमुत्तमम्॥५॥
रश्मिमन्तं समुद्यन्तं देवासुरनमस्कृतम्।
पूजयस्व विवस्वन्तं भास्करं भुवनेश्वरम्॥६॥

सर्वदेवात्मको ह्येष तेजस्वी रश्मिभावनः।
एष देवासुरगणान् लोकान् पाति गभस्तिभिः॥७॥

एष ब्रह्मा च विष्णुश्च शिवः स्कन्दः प्रजापतिः।
महेन्द्रो धनदः कालो यमः सोमो ह्यपां पतिः॥८॥

पितरो वसवः साध्या ह्यश्विनौ मरुतो मनुः।
वायुर्वह्निः प्रजाप्राण ऋतुकर्ता प्रभाकरः॥९॥

आदित्यः सविता सूर्यः खगः पूषा गभस्तिमान्।
सुवर्णसदृशो भानुर्विश्वरेता दिवाकरः॥१०॥

हरिदश्वः सहस्रार्चिः सप्तसप्तिर्मरीचिमान्।
तिमिरोन्मथनः शम्भुस्त्वष्टा मार्तण्ड अंशुमान्॥११॥

हिरण्यगर्भः शिशिरस्तपनो भास्करो रविः।
अग्निगर्भोऽदितेः पुत्रः शङ्खः शिशिरनाशनः॥१२॥

व्योमनाथस्तमोभेदी ऋग्यजुस्सामपारगः।
घनवृष्टिरपां मित्रो विन्ध्यवीथीप्लवङ्गमः॥१३॥

आतपी मण्डली मृत्युः पिङ्गलः सर्वतापनः।
कविर्विश्वो महातेजा रक्तः सर्वभवोद्भवः॥१४॥

नक्षत्रग्रहताराणाम् अधिपो विश्वभावनः।
तेजसामपि तेजस्वी द्वादशात्मन् नमोऽस्तु ते॥१५॥

नमः पूर्वाय गिरये पश्चिमायाद्रये नमः।
ज्योतिर्गणानां पतये दिनाधिपतये नमः॥१६॥

जयाय जयभद्राय हर्यश्वाय नमो नमः।
नमो नमः सहस्रांशो आदित्याय नमो नमः॥१७॥

नम उग्राय वीराय सारङ्गाय नमो नमः।

नमः पद्मप्रबोधाय मार्तण्डाय नमो नमः॥१८॥

ब्रह्मेशानाच्युतेशाय सूर्यायादित्यवर्चसे।

भास्वते सर्वभक्षाय रौद्राय वपुषे नमः॥१९॥

तमोग्नाय हिमघ्नाय शत्रुघ्नायामितात्मने।

कृतघ्नघ्नाय देवाय ज्योतिषां पतये नमः॥२०॥

तप्तचामीकराभाय वह्नये विश्वकर्मणे।

नमस्तमोऽभिनिघ्नाय रुचये लोकसाक्षिणे॥२१॥

नाशयत्येष वै भूतं तदेव सृजति प्रभुः।

पायत्येष तपत्येष वर्षत्येष गभस्तिभिः॥२२॥

एष सुप्तेषु जागर्ति भूतेषु परिनिष्ठितः।

एष एवाग्निहोत्रं च फलं चैवाग्निहोत्रिणाम्॥२३॥

वेदाश्च ऋतवश्चैव ऋतूनां फलमेव च।

यानि कृत्यानि लोकेषु सर्व एष रविः प्रभुः॥२४॥

एनमापत्सु कृच्छ्रेषु कान्तारेषु भयेषु च।

कीर्तयन् पुरुषः कश्चिन्नावसीदति राघव॥२५॥

पूजयस्वेनमेकाग्रो देवदेवं जगत्पतिम्।

एतत् त्रिगुणितं जप्त्वा युद्धेषु विजयिष्यसि॥२६॥

अस्मिन् क्षणे महाबाहो रावणं त्वं वधिष्यसि।

एवमुक्त्वा तदाऽगस्त्यो जगाम च यथाऽऽगतम्॥२७॥

एतच्छ्रुत्वा महातेजा नष्टशोकोऽभवत्तदा।

धारयामास सुप्रीतो राघवः प्रयतात्मवान्॥२८॥

आदित्यं प्रेक्ष्य जप्त्वा तु परं हर्षमवाप्तवान्।

त्रिराचम्य शुचिर्भूत्वा धनुरादाय वीर्यवान्॥२९॥

रावणं प्रेक्ष्य हृष्टात्मा युद्धाय समुपागमत्।
सर्वयत्नेन महता वधे तस्य धृतोऽभवत्॥३०॥

अथ रविरवदन्निरीक्ष्य रामं मुदितमनाः परमं प्रहृष्यमाणः।
निशिचरपतिसङ्क्षयं विदित्वा सुरगणमध्यगतो वचस्त्वरेति॥३१॥

॥इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये युद्धकाण्डे आदित्यहृदयं
नाम सप्तोत्तरशततमः सर्गः॥

॥ द्वादशार्यासूर्यस्तुतिः ॥

उद्यन्नद्य विवस्वानारोहन्नुत्तरां दिवं देवः।
हृद्रोगं मम सूर्यो हरिमाणं चाऽऽशु नाशयतु॥१॥

निमिषार्धेनैकेन द्वे च शते द्वे सहस्रे द्वे।
क्रममाणं योजनानां नमोऽस्तु ते नलिननाथाय॥२॥

कर्म-ज्ञान-ख-दशकं मनश्च जीव इति विश्व-सर्गाय।
द्वादशधा यो विचरति स द्वादश-मूर्तिरस्तु मोदाय॥३॥

त्वं हि यजुर्ऋक् साम त्वमागमस्त्वं वषट्कारः।
त्वं विश्वं त्वं हंसस्त्वं भानो परमहंसश्च॥४॥

शिवरूपाज्ज्ञानमहं त्वत्तो मुक्तिं जनार्दनाकारात्।
शिखिरूपादैश्वर्यं त्वत्तश्चरोग्यमिच्छामि॥५॥

त्वचि दोषा दृशि दोषा हृदि दोषा येऽखिलेन्द्रियज-दोषाः।
तान् पूषा हतदोषः किञ्चिद्रोषाग्निना दहतु॥६॥

धर्मार्थ-काम-मोक्ष-प्रतिरोधानुग्र-ताप-वेग-करान् ।
बन्दी-कृतेन्द्रिय-गणान् गदान् विखण्डयतु चण्डांशुः॥७॥

येन विनेदं तिमिरं जगदेत्य ग्रसति चरमचरमखिलम्।
धृतबोधं तं नलिनीभर्तारं हर्तारमापदामीडे॥८॥

यस्य सहस्राभीशोरभीशु-लेशो हिमांशु-बिम्बगतः।
भासयति नक्तमखिलं भेदयतु विपद्-गणानरुणः॥९॥

तिमिरमिव नेत्र-तिमिरं पटलमिवाशेष-रोग-पटलं नः।
काशमिवाधि-निकायं कालपिता रोगयुक्तां हरतात्॥१०॥

वाताश्मरी-गदार्शस्त्वग्-दोष-महोदर-प्रमेहांश्च ।
ग्रहणी-भगन्दराख्या महतीस्त्वं मे रुजो हंसि॥११॥

त्वं माता त्वं शरणं त्वं धाता त्वं धनं त्वमाचार्यः।
त्वं त्राता त्वं हर्ता विपदामर्क प्रसीद मम भानो॥१२॥

इत्यार्या-द्वादशकं साम्बस्य पुरो नभःस्थलात् पतितम्।
पठतां भाग्य-समृद्धिः समस्त-रोग-क्षयश्च स्यात्॥१३॥

॥इति श्री-द्वादशार्यासूर्यस्तुतिः सम्पूर्णा॥

